

SLOVENSKI POROČEVALEC

LETO XIII, ŠTEV. 109

Ljubljana, petek 9. maja 1952

Izdaja za severovzhodno Slovenijo

POSAMEZNA ŠTEVILKA 6 DIN

Italijanski volilni zakon odločilno podpira iredentiste

Prva volilna zborovanja gibanj za neodvisnost Trsta — V volilne sezname vpisanih več deset tisoč tujcev — Tambronijeve izjave o italijansko-jugoslovanskih odnosih — De Marsanich se poteguje za korporativizem

Volilna kampanja v Trstu je v polnem teku. Hiše so prepleljene z volilnimi lepaki tako, da je do prvega nadstropja težko najti še kak prazen prostor. Iredentiste tudi tokrat — kakor že ob prvih volitvah leta 1949 — obilno zalagajo s tiskanim volilnim materialom iz Rima, kar je razvidno tudi iz letakov, na katerih so podpisane rimske tiskarne. Iz Rima jim poleg propagandnega materiala pošiljajo tudi govornike, od katerih so mnogi visoki funkcionarji italijanske vlade.

Kljub ogromni propagandi in neprestanemu vabljenju z zvočniki pa so iredentistična predvolilna zborovanja bolj slabo obiskana. Največ poslušalcev — predvsem golobradih mladeničev in histeričnih žensk — prihaja na zborovanja neofašističnega gibanja MSI. Ta zborovanja so vedno le v središču mesta. Tržačani se čudijo, kako more anglo-ameriška vojaška uprava dovoljevati zborovanja, na katerih se odkrito poveljuje fašizem in vzklika Mussolini. Tržaški neofašistični voditelj Colonnati je v predvolilnem govoru po tržaškem radiu celo izjavil, da so pristaši MSI ponosni na fašistično preteklost. Na javnih neofašističnih zborovanjih govorniki in poslušalci groze Slovincem s smrtjo, vzklikajo nekdanjim fašističnim zmagam v Albaniji, Dalmaciji in Afriki ter pozdravljajo s fašističnim pozdravom. Poveljujevanje italijanske vojske in njenih junaštev v drugi svetovni vojni ter napadi na Jugoslavijo, so najpogostejša snov govorov neofašističnih prvakov. Rimski neofašistični prvak Massi je na nekem takem zborovanju izjavil, da bo italijansko socialno gibanje, če bo prišlo na oblast, takoj rešilo vprašanje Trsta, Istre in Dalmacije.

V bistvu se tudi vsebina govorov voditeljev drugih iredentističnih strank ne razlikuje mnogo od fašističnih, predvsem v podpiranju italijanskih imperialističnih teženj in v napadih proti Jugoslaviji, katere spremlja vse bolj bučno rožljanje z orožjem. Pomolčni italijanske obrambnega ministra Baresi je velik del svojega govora posvetil poveljevanju italijanske vojske in je med drugim dejal, da so bila dela italijanske vojske v drugi svetovni vojni hrabrejša od onih v prvi. Funkcionar zloglasnega istrskega CLN republikanec Rovatti pa je na predvolilnem zborovanju izjavil: »Trst predstavlja samo uvod v zahteve po Istri, Dalmaciji in drugih italijanskih krajih.« Slično je izjavil večerj tudi neofašistični voditelj De Marsanich, le da je točneje označil še »druga italijanske kraje«.

Kakor iredentistom, prihajajo tudi kominformovcem na pomoč govorniki iz Italije, predvsem razni kominformovski italijanski župani. V govorih se skrbno ogibajo pojasniti svoje stališče do rešitve tržaškega vprašanja, ker so izjave raznih odgovornih italijanskih kominformovskih voditeljev popolnoma onemogočile nadaljnje Vidaličjevo taktiziranje z »borbo za izvajanje mirovne pogodbe«.

Trst, 8. maja (Tanjug): Tržaške politične stranke so imele večeraj v mestu in okolici vrsto zborovanj. Slovensko-italijanska ljudska fronta je imela tri uspešna zborovanja v slovenskih vaseh Sv. Križu, Kontovelju ter v tržaškem predmestju Sv. Alojzija. Slovenska ljudska skupnost je imela predvolilna zborovanja v dveh slovenskih vaseh. Zborovanj se je udeležilo številno prebivalstvo.

Trst, 8. maja. Večeraj je bilo prvo volilno zborovanje Ljudske fronte v severovzhodnem delu mesta pri Sv. Alojziju, ki so ga vidaljevci proglasili za svojo trdnjavo. Kljub tej vidaljevski trditvi se je zborovanja Ljudske fronte udeležilo okrog 1000 ljudi. Kominformovci, ki so sklenili, da bodo zborovanje razbili, so se iz mesta prikeljali z avtomobusom ter so skupno z nekaterimi iredentisti žvižgali in kričali, vendar pa niso uspeli preglasiti predstavnika fronte Bortola Petronia, ki je v svojem govoru razkrinjal kominformovsko izdajstvo ter pozval delavce — ki so se v velikem številu udeležili zborovanja — naj zapuste kominformovce in se vrnejo na pot razredne borbe delavskega razreda. Med slovenskim govorom Boštjana Zagarja so kominformovci skupno z iredentisti zmerjali Slovincem s »ščavla«, in vzklikali Italiji.

Tudi v Sv. Križu pri Trstu, kjer so imeli prav tako kominformovci v preteklih letih precej močan položaj, se je na zborovanju Ljudske fronte zbralo veliko število vaščanov, ki so z navdušenjem sledili govorom predsednika Ljudske fronte dr. Dekleve in Laurentija. Skupina okrog 30 kominformovcev in nekaj deset otrok s piščalkami je skušala razbiti zborovanje, kar pa ji ni uspelo.

Na Kontovelju pri Trstu sta na zborovanju Ljudske fronte govorila Anton Ukmar in Stanko Bole. Ukmar je v svojem govoru odgovoril na stališče tržaških socialnih demokratov, ki se potegujejo za plebiscit. Dejaj, da bil plebiscit mogoč le, če bi se ga lahko udeležili vsi padli borci, če bi se ga lahko udeležili vsi tisti, ki so morali pred fašizmom zbežati iz Trsta in če bi bila vzeta možnost glasovanja vsem, ki so se v času fašističnega režima priselili na Tržaško ozemlje.

V Velikem Replju je na zborovanju Liste slovenske skupnosti govoril predsednik Osvobodilne fronte za Tržaško ozemlje Branko Babič. Poudaril je protislovensko stališče demokratske stranke in izjavil, da je sovražno stališče demokristjanov do Slovincem dokazano z dejanji v gorški pokrajini in ostalih slovenskih pokrajinah pod italijansko oblastjo.

Predvolilno kampanjo neodvisnega tržaškega bloka je začel sinoči dr. Mario Stocca, ki je na zborovanju govoril o nesmiselnih priporočilih tristranske deklaracije in predložil po-

Svetovni kongres novinarjev Bruselj, 8. maja (Reuter). Svetovni kongres novinarjev, ki se je začel v ponedeljek v Bruslju, je sprejel ustavo mednarodne federacije novinarjev. Ta federacija vstopi jutri v mednarodno združenje, ko bo izvoljeno predsedstvo in določen sedež organizacije. Računajo, da bodo novinarji za sedež svoje mednarodne federacije izbrali Bru-

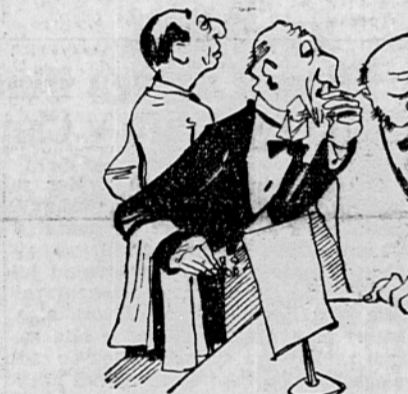
splošne fraze o boju KP Italije proti reakcionarnim političnim strankam v Italiji.

Hkrati s kominformističnimi zborovanji je bilo na bližnjem trgu v središču mesta tudi fašistično zborovanje, na katerem je govoril vodja italijanskega socialnega gibanja De Marsanich. Pred več tisoč tržaškimi neofašisti je odkrito govoril o nujnosti italijanskega ekspanzionizma ne le proti Jugoslaviji, marveč tudi proti Sredozemlju in Afriki. De Marsanich je grajal De Gasperijevo notranjo in zunanjo politiko, pri čemer je dejal, da je edina pot, ki jo mora Italija ubrati — odprava parlamentarizma in uvedba integralnega sistema na temelju korporativizma.

Po njegovih besedah je priključitev Trsta Italiji suvodna »stopnja« v italijanskih težnjah, kateri bodo sledile zahteve po Istri, Reki, Pulju, Zadru itd, ter zahteve po Sredozemlju in Afriki, katerih uresničitev preprečuje britanski imperializem, ne glede na to, ali so na krmilu laburisti ali konservativci.

Trst, 8. maja. Ker tudi v teku noči mestno električno podjetje Acegat ni poskrbelo za povrnitev volilnih znakov Slencvo-italijanske ljudske fronte na kandelabre, s katerih so jih večerj protizakonito odstranili, so danes člani Ljudske fronte sami namestili nove znake vzdolž vse ulice Carducci.

V okviru radijske volilne propagande sta danes govorila v radiju Trst II. za Listo Slovence skupnosti za občino Repentabor kandidat Alojz Skabar, za Listo slovenske skupnosti za občino Zgonik pa kandidat Vladimir Obad. V radiju Trst I. je govoril tov. Laris Giordano kot kandidat liste Ljudske zveze za neodvisnost za občino Milje.

— Da, da, gospodje, pravi apetit šele pride...

Zlonamerno blatenje predstavnika Jugoslovanske ljudske armade

Sporočilo našega poslanstva v Rimu o obrekovni kampanji italijanskega tiska proti našemu vojaškemu atašeju podpolkovniku Rudiju Kodriču

Rim, 8. maja (Tanjug): Rimsko časopisna »Memento Sera« in »Tempo« sta pred kratkim objavila v okviru splošne protijugoslovanske gonje izmišljen zlohotne članke o jugoslovanskem vojaškemu atašeju v Rimu podpolkovniku Rudiju Kodriču. V teh člankih naj bi bil Kodrič kot sin italijanskih roditeljev iz Gorice dezertel iz italijanske vojske in nespodoben vojaški strokovnjak.

Tiskovni oddelek pri poslanstvu FLRJ v Rimu je spriče tega izdal sporočilo, v katerem pobija te lažnive in zlohotne navedbe. Sporočilo poudarja, da je bil podpolkovnik Rudi Kodrič rojen v Komnu v sežanskem okraju in ne v Gorici, kakor trditva ta dva časopisa, torj v čisto slovenskem kraju, ki je bil med obema svetovnjima vojnoma pod italijansko za-

S popuščanjem italijanskim zahtevam podgajo ZDA Sovjetski zvezi

Novi protesti jugoslovanskih izseljencev v ZDA

New York, 8. maja (Tanjug): Američani jugoslovanskega rodu so v ZDA organizirali široko akcijo za obrambo koristi slovenskega prebivalstva pred irredentističnimi zahtevami italijanskih šovinistov. V mnogih mestih ZDA, kjer žive jugoslovanski izseljenci, so bili zadnje dni sestanki, na katerih so zahtevali od ameriške vlade, da se odločno zoperstavi nepravilnim zahtevam Italije. Na sestankih so navzoči poudarili, da to zahtevajo korist svetovnega miru. Preds. Trumanu, ministru za zunanje zadeve Achesonu in članom kongresa je bilo poslanih sto in sto brzojav, pisem in resolucij, v katerih jugoslovanski izseljenci protestirajo proti nadaljevanju londonske konference in zahtevajo, da takoj prenehajo z delom. Jugoslovanski izseljenci opozarjajo ameriško vlado, da s popuščanjem italijanskim zahtevam konec koncev pomaga Sovjetski zvezi.

Štáfeta Letalske zveze

Več tisoč meščanov Reke je večerj spremilo štáfeto Letalske zveze Jugoslavije, ki so jo prenesli na letališče na Grobnickem polju, od koder jo bodo z letalom odpeljali najprej v Zemunik pri Zadru, potem pa čez Sinj, Vis, Mostar in Sarajevo v Beograd. Štáfeta je odšla 1. t. m. s prvega partizanskega letališča Knežice na Korzari skozi Daruvar, Zagreb, Maribor, Celje, Ljubljano in Pulj.

Trygve Lie ob dnevu Rdečega križa

Beograd, 8. maja. Ob proslavi 8. maja mednarodnega dneva Rdečega križa je generalni sekretar OZN Trygve Lie poslal naslednje poslanico:

»Danes imamo društva Rdečega križa ali Rdečega polmeseca v 68 državah, ki pod splošno zastavo skupno delajo za lajšanje človeškega trpljenja, ne ozirajoč se na politična, etična ali verska načela. Združeni narodi izražajo spoštovanje tej zastavi in društvom, ki izpolnjujejo svojo človečansko dolžnost ter posebno priznanje blestecim naporom Rdečega križa pri aktivnostih, ki so bistvenega pomena za našo organizacijo.«

Nato je Trygve Lie navedel nekaj primerov takega sodelovanja ter dejal na koncu svoje poslanice: »Popolnoma naravno je, da svet vsako leto izrazi priznanje mednarodnemu dnevu Rdečega križa ter s tem opozori na neprecenljivo človečansko delo Rdečega križa ter njegov prispevek k ideji razumevanja med narodi.«

Jovanović obiskal Venizelosa

Atene, 8. maja (Tanjug). Jugoslovanski poslanik v Atenah Radol Jovanović je obiskal večerj ministra za zunanje zadeve grške vlade Venizelosa in ostal pri njem v razgovoru eno uro.

Izguba perzijske nafte skoraj nadomeščena

London, 8. maja (AFP). Po sporočilu, ki ga je objavil informativni urad za petrolej v Londonu, so izgube perzijske nafte sedaj skoraj popolnoma nadoknadene v deželah Srednjega vzhoda. V prvem trimesečju t. l. se je proizvodnja petroleja na Srednjem vzhodu povečala na 23.535.000 ton, v istem razdobju minulega leta pa je znašala 23.825.000 ton. Razen Egipta in Bahreina, kjer je ostala proizvodnja nafte na isti ravni, so vse druge dežele Srednjega vzhoda znatno povečale svojo proizvodnjo.

V predvolilni kampanji je republikanec Rovatti izjavil, da je Trst samo uvod v nadaljnje zahteve.

Odgovorna vloga sindikatov pri obravnavanju odpovedi delovnega razmerja

Odkar je z novim gospodarskim sistemom postavljeno načelo, da je za služek delavca odvisen ne le od njegovega delovnega uspeha marveč tudi od uspeha vsega kolektiva, se je v podjetjih zaostri la borba za večjo produktivnost dela in zmanjšanje proizvodnih stroškov ter za dvigavanje delovne discipline in strokovne usposobljenosti. Kolektivi so začeli odkrivati notranje rezervne delovne sile. Tako se je zmanjšala potreba podjetij po novi delovni sili, mnoga podjetja pa so začela odpustati odvečno delovno silo. Ta proces je nujen in koristen in ga zato ne kaže zavirati, ker vodi k hitrejšemu napredku zlasti pa k večji produktivnosti, kar je temelj, na katerem gradimo pogoje za stajno dviganje življenjskega standarda.

Seveda pa povzroča ta proces tudi trdote in prehodne težave, čeprav pri odpovedi delavcem in uslužbencem ne gre morda za absolutni presežek delovne sile. Številu tistih, ki danes iščejo zaposlitev, stoji nasproti vsaj enakomerno povpraševanje po delovni sili. Številu praznih mest je celo večje, vendar to povpraševanje ni mogoče v celoti spraviti v sklad s ponudbo, ker je potreba predvsem po delovni sili z določeno kvalifikacijo ali fizično sposobnostjo, ki je pa nimajo mnogi izmed tistih, ki so začasno brez zaposlitve.

Na področju Slovenije opažamo te težave predvsem v velikih mestih, kakor so Ljubljana in Maribor. Posredovalnica za delo v Ljubljani za območje mesta in okolice, ki je bila ustanovljena po nedavnih uredbi o organizaciji posredovanja dela (polet 18 podobnih posredovalnic v Sloveniji) je obravnavala v aprilu 1947 primerov delovnih ljudi, ki iščejo zaposlitve; od teh je po posredovanju urada dobilo zaposlitev 589 prijaviteljev, tako da je ob koncu meseca ostalo brez zaposlitve 1258 delavcev in uslužbenec. Kakor vse kaže, se to število v maju ne bo povečalo (če bo posredovalnica našla zaposlitev vsaj toliko število delavcev, vendar v aprilu), kajti po sprejetih prijavih je bilo na območju posredovalnice 1. maja odpovedano 299 delavcem in uslužbencem.

Temu številu začasno brezposelnih pa stoji na področju posredovalnice nasproti potreba po 1975 delavcih, tako da je število praznih delavskih mest še precej večje. Pri tem pa ni upoštevano povpraševanje po delovni sili, zlasti kvalificirani, iz drugih republik.

Težava pa je v tem, da je med začasno nezaposlenimi ob koncu aprila nad 70% ženske delavne sile, medtem ko je povpraševanje skoraj izključno po moški delovni sili. Od celotne potrebe po delovni sili odpade 307 na visoko kvalificirane in kvalificirane delavce (predvsem kovinskih in gradbenih strok, medtem ko v drugih strokah ni večjega povpraševanja), ostane pa odpade na nekvalificirano delovno silo.

Da se tistim začasno brezposelnim, ki nimajo drugih možnosti preživljanja in imajo že določeno delovno dobo, zagotovi najnujnejše materialno zavarovanje, je zvezna vlada prejšnji mesec izdala uredbu o oskrbnini in drugih pravicah delavcem in uslužbencem, ki začasno niso v delovnem razmerju. Po tej uredbi ima posredovalnica za delo v Ljubljani doslej okrog 300 upravičenih prosilcev, ki jim bo v prihodnjih dneh izplačala oskrbnino za april.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Obnovljena dela na gradbišču velike termoelektrarne v Šoštanj

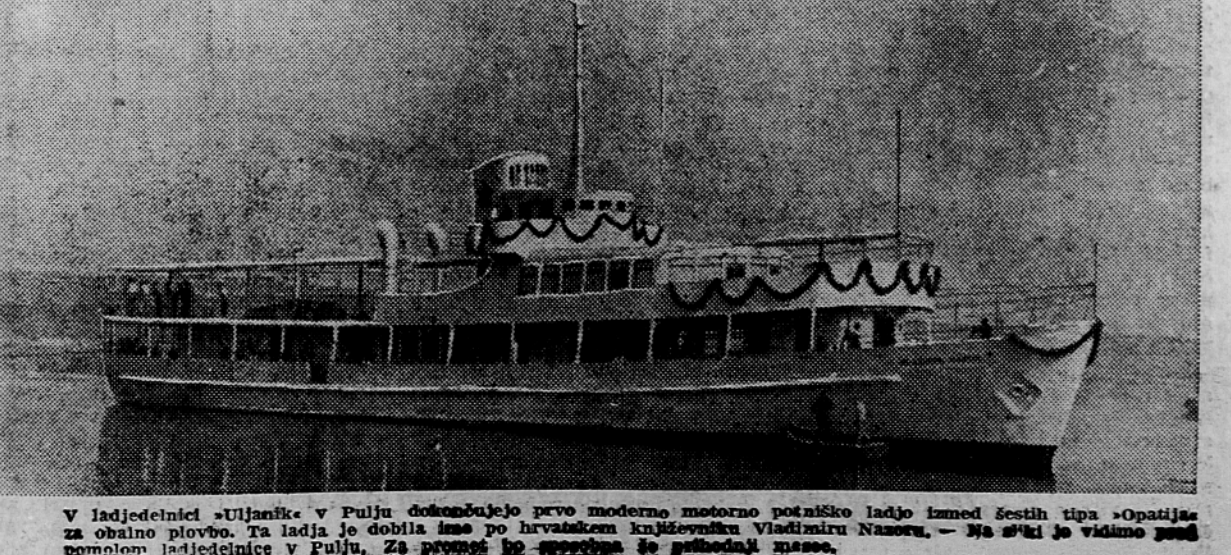
Po dveh letih zastoja je gradbišče velike termoelektrarne v Šoštanju znova zaživelo, čeprav se še ni vsem obsegu razmahnilo. Med najvažnejšimi deli, ki jih bodo letos izvršili, je regulacija Pake v odseku od izliva Velunje do Zapuskega jezua. Med ostala gradbena dela, ki jih bodo začeli in po večini tudi letos končali, pa spada zgraditev 6 metrov široke in z granitnimi kockami tlakovane dovodne ceste, ki bo speljala mimo Kajuhovaljskega doma in železniške postaje do termoelektrarne. Zgradili bodo tudi vse pomožne objekte ter kanalizacijo med njimi. Dela za zgraditev dveh industrijskih železniških tirov uspešno zmožljivosti potrošila skoraj toliko električne energije, kakor jo je porabila iz električne mreže vsa Slovenija v letu 1950. Energijo bodo te tovarni dajale predvsem dravske hidroelektrarne, v dobi nizke vode na Dravi pa bo morala velik del energije dati šoštanjka elektrarna. Gradbena dela v Šoštanju so se začela že leta 1947. Pozneje so zastala zaradi odpovedi naročene opreme v informobrojskih državah, letos pa je ta elektrarna med ključnimi objekti v Sloveniji.

Kakor rečeno bo letos največ dela terjala regulacija Pake. Odločili so se za načrt, po katerem bodo strugo Pake preložili za 12 m proti jugu. Tako bodo dobili prostor za deponijo premoga in za druge objekte, odpadki bodo tudi dolgi transporti med posameznimi objekti čez mostove. Odločili so se za ta načrt tudi zaradi tega, ker dela ne bodo odvisna od nihanja vodne gladine Pake, kakor v primeru, če bi izvedli regulacijo v sedanji strugi. Razen tega bo mogoče uporabiti moderno mehanizacijo, saj bo profil nove struge lahko skoraj v celoti izkopal buldozer. Pripravljalna dela za regulacijo Pake so že končana in bodo s kopanjem struge začeli prihodnje dni.

V tovarni avtomobilov je začela obratovati nova kovačnica

Maribor, 8. maja. Med drugimi se je najbolj odlikovala montažna skupina strojnega oddelka, ki je brez posebnih tehničnih pripomočkov montirala več deset ton težke sestavne dele. Razen tega je pri zgraditvi nove kovačnice mnogo pomagal več kolektiv tovarne. Z obratovanjem prvega dela nove kovačnice, za katero so potrošili več sto milijonov dinarjev, se je povečala zmogljivost tovarne v proizvodnji odkovkov za 500%. V novi kovačnici, ki je opremljena z modernimi stroji in težkimi hidravličnimi stikalnicami, bodo izdelovali razne odkovke za kamione tipa »Pioneer«, za motorna kolesa in za traktorje. Razen tega bodo izdelovali odkovke za druge tovarne v Jugoslaviji. S tem bodo dosegli velik prihranek pri uvozu in pocenitev proizvodnje avtomobilske industrije.

M. S.

V ladjedelnici »Uljanike« v Pulju dokončujejo prvo moderno motorno potniško ladjo izmed šestih tipa »Opatica« za obalno plovlto. Ta ladja je dobila imeno po hrvaškem književniku Vladimiru Nazoru. — Na sliki je vidimo tudi pomolom ladjedelnice v Pulju. Za pravo let spremlja še gradnja maso.

ZDA brez pridržka odobravajo predlog generala Ridgwaya

Washington, 8. maja (UP). ZDA v celoti in brez pridržka odobravajo in podpirajo predlog za sklenitev premirja, ki ga je stavil general Ridgway napadalcem v Koreji, je večer izjavil predsednik ZDA Truman predstavnikom tiska. Truman je poudaril, da tri točke tega predloga predstavljajo celoto in da morajo Kitajci in Severnokorejci sprejeti ta predlog kot celoto, če žele premirje.

Truman je včeraj prvokrat govoril pred javnostjo o premirju v Koreji. Poprej je zastopal mnenje, da bi sleherna izjava v Washingtonu utegnila samo zavreti pogajanja. Uradne ameriške vojaške in diplomatske osebnosti izjavljajo, da je poslednja ponudba generala Ridgwaya za sklenitev premirja v Koreji dokončna. Zunanji minister Acheson je izjavil, da je ta ponudba pravična in upravičena in da bi jo sprejel vsakdo, ki si v resnici želi miru. Namestnik obrambnega ministra Forrest je dejal, da Združeno poveljstvo ne bo sprejelo nikakršnega kompromisa glede vrnitve vojnih ujetnikov.

Predstavnik britanskega zunanjega ministrstva je izjavil, da se britanska vlada povsem strinja z izjavo generala Ridgwaya. V londonskih krogih poudarjajo, da Združeni narodi ne bodo odstopili od načela prostovoljne repatriacije vojnih ujetnikov.

Po objavljenih podatkih se 15.000 ujetih Kitajcev od skupnega števila 20.000 noče vrniti, od 96.000 ujetih Severnokorejcev pa se jih noče vrniti 42.000. Od 16.000 prebivalcev Južne Koreje, ki so med ujetniki, se noče repatriirati 12.000 ljudi.

Britanski zunanji minister Anthony Eden je med včerajšnjo razpravo v Spodnjem domu izjavil, da se Združeno poveljstvo v Koreji ne bo

Soglasje med ZDA in Anglijo — Acheson pravi, da bi ponudbo sprejel vsakdo, ki si v resnici želi miru — Pogajanja na mrtvi točki

odrelo svojim zahtevam za prostovoljno repatriacijo vojnih ujetnikov. Dejal je, da je pravica vojnih ujetnikov, da sami izjavijo, ali hočejo biti repatriirani po sklenitvi premirja, načelo vprašanje, pri katerem vztrajajo Združeni narodi trdno na svojem stališču in zavračajo sleherni sporazum.

Kitajski častnik za zveze v Pan Mun Jom polkovnik Čang Čun San je sporočil danes članu delegacije Združenega poveljstva polkovniku Kenneyu, da so ameriška letala 4. in 5. maja bombardirala ujetniško taborišče v Čangsongu (Severna Koreja). Zastopnik Združenega poveljstva je izjavil novinarjem, da bo izvedena preiskava.

Radio Pjongjang je poročal, da so letala Združenega poveljstva 7. maja bombardirala 12 krat Pjongjang in okolice. Radio trdi, da so bile med prebivalstvom žrtve ter da je bila povzročena znatna gmotna škoda.

Severna delegacija je danes vnovič odklonila zadnje predloge Zdr-

ženega poveljstva o rešitvi treh spornih vprašanj, ki se nanašajo na nadzorstvo nad graditvijo letališč v Severni Koreji, udeležbo ZSSR v komisiji nevtralnih opazovalcev in repatriacijo ujetnikov. Pogajanja so, kakor je podoba, spet zašla na mrtvo točko, ker obe strani izjavljata, da je nasprotnik tisti, ki mora popustiti. Sel severnokorejske delegacije general Nam Il je obtožil Združeno poveljstvo, da namenoma zavlačuje pogajanja o premirju. Delegaciji se bosta vnovič sešli jutri.

Washingtonski krogi sodijo, da Ridgwayeva izjava o pogajanjih v Pan Mun Jom ne pomeni ultimata, zlasti ker Združeno poveljstvo ni določilo nobenega roka, v katerem naj bi nasprotna stran sprejela splošni sporazum, pa tudi zaradi tega, ker ne grozi z nobenimi represalijami za primer, da bi bili njegovi predlogi odklonjeni. Kolikor je znano, ameriško ministrstvo za obrambo sploh nima namena, da bi sedaj vnovič začelo s sovražnostmi v Koreji, celo niti za primer, da bi bila prekinjena pogajanja.

„Bonnski mir“ z Nemčijo

Bonn, 8. maja. (AFP) Kakor se je zvedelo, se bo imenoval sporazum med Nemčijo in tremi zahodnimi silami verjetno kot celota „bonnski mir“. Izvirnik sporazumov bo hranila bonnska vlada. Posamezni sporazumi bonnske vlade z vsako izmed treh zahodnih sil se bodo imenovali „splošne pogodbe“. Druge dodatne konvencije se bodo imenovala takole:

»sporazum o pravicah in obveznostih obojestranskih sil, s katerimi bo določen pravi položaj zavezniških čet v Nemčiji, sporazum o prenosu pooblastil za oblasti, ki bi urejeval probleme iz vojne in okupacije, finančni sporazum, ki bo določal izkoriščanje nemškega finančnega prispevka, ter lista arbitražnega sodišča. S to listino bo ustanovljeno arbitražno sodišče, sestavljeno iz zastopnikov treh zahodnih sil, nevtralne in Nemčije. Sodišče bo reševalo spor, ki bi nastali v zvezi z razlaganjem sprejetih sporazumov.

»Acheson o odgovoru na sovjetsko noto
Washington, 8. maja. Ameriški zunanji minister Dean Acheson je izjavil na današnji redni tiskovni konferenci, da je smoter odgovora zahodnih velesil na sovjetsko noto o Nemčiji, o čemer sedaj razpravljajo v Londonu, proučiti resnične naklepe sovjetske vlade glede na Nemčijo. Pripomnil je, da zahodne velesile motijo določene okoliščine, zaradi katerih dvomijo v iskrenost sovjetske vlade. Acheson je pri tem omenil incident s francoskim letalom nad Berlinom, politiko vzhodnonemške vlade, ki venomer poziva Nemce v Zahodni Nemčiji, naj strmoglavijo vlado v Bonnu, ter intenzivno gonjo sovjetske propagande, da Združeni narodi dozdevno vodijo bakteriološko vojno v Koreji. Acheson je na koncu dejal, da morajo imeti zahodne velesile vsa ta dejstva pred očmi pri ugotavljanju sovjetskih namenov.

6900 milijonov dolarjev za pomoč tujini

Washington, 7. maja. (UP). Odbor za zunanje zadeve predstavnika doma je danes končno sprejel zakon o pomoči tujini v višini 6 milijard 901 milijon 100 tisoč dolarjev. Ta vsota je za skoraj milijardo dolarjev manjša od zneska, ki ga je predsednik ZDA Truman svojčas zahteval od kongresa. Odbor za zunanje zadeve pa je dodal temu zakonu amandman, po katerem lahko vlada ZDA vzame iz lastnega obrambnega programa vsoto do milijarde dolarjev in jo prenese v program pomoči tujini. Ta naknada kredit se bo lahko uporabil samo za neposredno vojaško pomoč. Zakon morata še odobriti plenum predstavnika doma in senata, narkar ga bo podpisal predsednik Truman.

Delo Svetovne zdravstvene organizacije bi se znatno zboljšalo, če bi bilo na razpolago več gmotnih sredstev

Govor vodje jugoslovanske delegacije ministra dr. Gregoriča

Zeneva, 8. maja (Tanjug). V nadaljevanju splošne razprave na zasedanju Svetovne zdravstvene organizacije je spregovoril včeraj vodja jugoslovanske delegacije minister dr. Gregorič. Poudaril je, da je razvidno iz besed generalnega direktorja Svetovne zdravstvene organizacije dr. Čeaolma, da leto 1951 ni bilo leto velikega napredka in tudi ne večjih neuspehov, kar velja po izkušnjah tudi za Jugoslavijo. Narodi se čedalje bolj zavedajo svoje dolžnosti in pravice glede na varstvo svojega zdravja, predvsem pa potrebe za široko mednarodno sodelovanje pri teh vprašanjih. Po statusu Svetovne zdravstvene organizacije je dolžnost razvitih in bogatih držav vsestransko pomagati manj razvitim in siromasnim državam.

Jugoslavija je hvaležna Svetovni zdravstveni organizaciji za dosedanja pomoč, — je dejal minister Gregorič — upravičeno pa lahko pove, da je tudi sama iz svojih sredstev

storila velikanske napore za napredek zdravstva v svoji državi. Vloga Svetovne zdravstvene organizacije in njena pomoč pri napredku zdravstvene zaštite v Jugoslaviji, se je izrazila predvsem v znatno večji uporabi pridobitve medicinske znanosti ter izkušnji tujih držav v zdravstveni zaštiti.

Minister Gregorič je opozoril na pomembnost gmotne pomoči, ki mora iti neprenehoma vzporedno s strokovno pomočjo.

Sodim, — je dejal Gregorič — da bi se delo vseh organov Svetovne zdravstvene organizacije lahko znatno zboljšalo, če bi imela organizacija na razpolago ustrezna gmotna sredstva. Šele takrat bi prišla visoka sposobnost strokovnega aparata zdravstvene organizacije do popolnega izraza. Naša delegacija se bo tudi letos zavzemala za povečanje proračuna, saj se bo tako precej povečal ugled te organizacije, pa tudi zanimanje držav članic za nje-no delo.

Preosnova britanske vlade

London, 8. maja. Včeraj so preosnovali britansko vlado, ker sta ministri za zdravstvo Harry Crookshank in lord varuh pečata Markiz Salisbury podala ostavko. Ostala pa sta še nadalje člana vlade, ker je postal Crookshank lord varuh pečata, Salisbury pa je obdržal svoj drugi resor — ministra za britansko skupnost. Za novega ministra za zdravstvo je bil imenovan konservativni poslanec MacLeod, minister za transport in civilno letalstvo pa je postal dosedajni minister v vladi Lennox Boyd namesto Johna Mac Loya, ki je včeraj podal ostavko. Za ministra v vladi je bil imenovan tudi

dosedajni podtajnik za zunanjo trgovino Hopkinson.

V londonskih političnih krogih sodijo, da je zlezel Winston Churchill s to rekonstrukcijo vlade, s katero se ni izpremenil oziroma umiril nezadovoljstva v konservativnih vrstah, saj je poveril ministrske resorje osebnostim, ki jim zaupa centralni urad konservativne stranke. To velja zlasti za Lennox Boyda, ki je bil dolgo dobo politični prijatelj Chamberlaina, z imenovanjem Mac Leoda, ki je bil komaj 2 leti narodni poslanec, pa je vstreljeno težnjam mladih intelektualcev.

KULTURNI RAZGLEDI

Amater in jazz

Morda bo kdo ocenil, da je predržnost, če bi rad kot amater, to je »po slovensko tisti, kdor se bavi s čim le iz ljubezni in v zabavo, napisal nekaj besed o jazzu, in to celo potem, ko je Bojan Adamič dokončno obratunal z vsemi takšnimi nepoklicanimi in nekvificiranimi vmesvarji amaterjev v prizadevanju za ustvarjanje popevk, ki bi ustrezale glasbenim potrebam našega delovnega človeka in ki bi pomagale pri vzgoji tistega dela občinstva, ki bi mogoče sicer nikdar ne zašel v koncertno dvorano. Ker na posebno želost Bojana Adamiča dr. Fran Bradač v svojem slovarju tuje ne pove, v čigavo rabavo, ali iz ljubezni do česa se amater s čim peča, bi rad že tako, v opravičilo, povedal, da se z jazzom ne pečam niti v zabavo nekaj sto udeležencev ankete Radia Ljubljane, ki so za jazz, in prav tako, ne iz ljubezni do honorarja. Pri tem bi namreč po mojem skromnem mnenju bil konec amaterstva in bi se pričel profesionalizem, jaz bi pa vkljub vsemu, čeprav kot tak po Adamičevi presoji nisem povsem enakopraven v izražanju svojih osebnih mnenj, da, vkljub vsemu rad ostal amater.

Janju domače lahke glasbe. Prepričan sem, da prav tako ni naloga amaterja, da razmišlja o tem, kakšna naj bi dejansko bila naša domača plesna glasba. O vsem tem naj govore tisti, ki niso amaterji, o tem, kaj ni, kaj naj bi bilo in kaj morda bo. Pravica pa, morda tudi dolžnost amaterja pa je, da razmišlja in pove svoje mnenje o tem, kar je, kar vidi, oziroma sliši, in samo o tem bi rad govoril.

Samo o dejstvih. O dejstvu, da obstoja profesionalni Zabavni orkester Radia Ljubljane. O dejstvu, da lahko v Radiju Ljubljana slišimo po receptu ameriške izdaje Ane Karénine v skrajšani, prirejeni izdaji na primer Rimskega-Korzakova v jazzovski ritemu in izvedbi (za interno uporabo celo internacionalno v izvedbi Zabavnega orkestra). O dejstvu, da obstoja v programih Radia Ljubljane v neki meri takšna umetniška dejavnost na področju plesne glasbe, ki jo Boris Urbančič ocenjuje kot pornografsko, podvljavno, barbarsko. (Mislim, da bi tudi ostreje besede ne napravile take vrste umetnosti nobene kritične). In o dejstvu, da obstojajo nazori, da je takšno početje celo progresivno, za socialistično mladino najprimernejše. (To sklepam namreč iz Adamičeve trditve o namigavanjih, da so za socialistično mladino najprimernejši stari fevdalni plesi — verjetno Straussov valček — in ne glasba, kakršno servira zabavni orkester).

V sporu okrog teh dejstev pa na-

stopa še eno, ugotovitev ankete Radia Ljubljana o tem, da si mladina, in to delavska, kmečka in študentska mladina želi moderno plesno glasbo, da si želi jazz.

Ugotovitev kot takšna sicer ne pove nič novega. Dejansko lahko opazimo pri enem delu mladih ljudi vrsto negativnih pojavov, ki so pač posledica takšnih in takšnih objektivnih pogojev. Bolj kot nekoč prej posegajo nekateri mladi ljudje po cigareti, po alkoholu. Nekateri mladi ljudje so zaradi prilik, ki jih je doživela vojna, doživljali nenakomeren razvoj. Svoje je pri marsikom zapustil tudi prehodni čas, ko je padla stara, nazadnjaška dresura mladih ljudi, pa se nove, socialistične forme discipline še niso dovolj razvile. In tako naprej. In poleg cigarete, alkohola in drugih slabosti spada pač jazz.

Tu ne mislim na tiste mlade ljudi, ki so se sami s svojim početjem in s svojimi nazori že izločili iz skupnosti naše mladine. Na žalostno, noši stvarnost tujo sodrogo s promenam in iz barov, v smešnih oblekah, s še bolj smešnimi navadami, z odporom proti temu, kar gradimo. Takšnim ljudem se jazz nekako prilaga. Mislim na tiste mlade ljudi, ki so zaradi premalo dobrih vplivov, zaradi pomanjkljive vzgoje nekoliko zaostali za našo socialistično stvarnostjo.

O drugih pojavih je bilo že dosti povedanega, o jazzu bi bilo treba govoriti v bodoče več. Ne samo zato, ker mladi ljudje, ki na cesti, v vlogu, v šoli in doma povzročajo samo v ritmu jazz, ker pri tem pozabljajo, da obstoja tudi naša narodna pesem, ker pri tem izgubljajo smisel za pojmo kulture, umetnosti. Ne samo zato, ker Mrjenje jazz, in jazzovskih

Zadnje vesti

London, 8. maja. Zastopniki ZDA, Velike Britanije in Italije, ki se tukaj pogajajo o udeležbi Italije v upravljanju cone STO, se danes niso sestali. Obveščeni krogi trdijo, da je tristranska pogodba glede udeležbe Italije v upravi cone A že sestavljena. Podpisana naj bi bila jutri, objavljena pa v soboto dopoldne.

London, 8. maja. Avstrijski kancler Figl, ki se mudi na obisku v Londonu, je danes obiskal v Buckinghamski palači kraljico Elizabeto, nato pa se predsednika britanske vlade Churchilla in zunanjega ministra Edena. Figl je danes izjavil novinarjem, da ima Avstrija velike težave, ker pogodba o Avstriji po krivdi Sovjetske zveze še do danes ni sklenjena. Ta pogodba bi bila že davno sklenjena če je Sovjetska zveza ne bi nedanoma povežala z vprašanjem Trsta in jasno povedala, da ne želi zapustiti avstrijskega ozemlja. Samo od Sovjetske zveze je odvisno, če bo Avstrija svobodna, je izjavil kancler Figl na kosilu, ki ga je priredilo njemu na čast društvo novinarjev v Londonu.

Govorec o odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo, je kancler Figl izjavil, da se iz leta v leto zboljšujejo in da so prebrodena vsa nesoglasja. »Zares lahko izjavim z zadovoljstvom da ni ničesar, kar bi motilo dobre sosedne odnose med našima državama, je dejal. Kancler Figl je govoril na vprašanje takimenovanega nemškega premoženja v Avstriji. Poudaril je, da ZSSR izkoriščajo danes 200 avstrijskih podjetij in avstrijska petrolejska polja z izgovorom, da je to vojni plen, ki ga je dobila od Nemčije. Avstrija izgubi zaradi tega 50 milijonov dolarjev na leto.

Dunaj, 8. maja. Casopis »Arbeiter Zeitung« priobčuje vest iz Budimpešte, da so pred tedni spet začeli preseljevati prebivalce iz glavnega mesta Madžarske. Po novem načrtu o preseljevanju, mora vsak teden zapustiti Budimpešto več sto oseb in se preseliti v notranjost države. Za razliko od lani dobe sedaj prisilno deportirane osebe vendarle nekaj dni časa, da uredijo svoje zasebne stvari. Novi načrt o preselitvi obsega vse osebe, za katere oblasti sumijo, da se ne strinjajo z današnjo politiko madžarskih oblastnikov. Lani je bilo iz Budimpešte preseljenih 45.000 apolitično nezanesljivih oseb.

Odgovorna vloga sindikatov pri obravnavanju odpovedi delovnega razmerja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Začasne težave, ki se pojavljajo glede zaplavitve, bi bile gotovo neprimerno manjše, če bi podjetja pri odpuščanju delovne sile pokazala več zavesti o interesih gospodarstva kot celote in socialistične skupnosti. Mnoga podjetja odpuščajo predvsem žensko delovno silo. Tudi niso redki primeri odpuščanja vojnih invalidov, delavcev in uslužbencev z dolgoletno delovno dobo, mater z otroki in fizično šibkejših delavcev, čeprav imajo podjetja primerna delovna mesta, kjer bi tako delovno silo lahko zaposlila ob primerni produktivnosti dela.

Takih pojavov seveda ni mogoče reševati z administrativnimi ukrepi. Ne pravilno prakso pri odpuščanju preostalih delovne sile pa je vendar treba preprečiti. Zato je zvezna vlada sredi preteklega meseca izdala uredbi o postopku pri odpovedi delovnega razmerja, ki daje sindikalnim organizacijam možnost intervenirati v takih primerih in preprečiti birokratske reševanje. Namen te uredbe ovirati ukrepe podjetij, da odpusti odvedeno delovno silo, marveč je njen namen le ta, utrditi pri podjetjih zavest o interesih skupnosti in upoštevanje socialnih momentov.

Ce hoče državno gospodarsko podjetje oziroma podjetje zadržane in družbene organizacije ali ustanova s samostojnim finančnim odpuščati večje število delavcev in uslužbencev (več kakor tri delavce v podjetjih do 100 delavcev in več kakor pet delavcev v večjih podjetjih), potem se mora o uredbi poprej o tem sporazumeti s krajevnim oziroma krajnim sindikalnim svetom, podjetje pa lahko odpusti samo tiste delavce, glede katerih se doseže sporazum. Če se sindikalni svet v 8 dneh ne poveže s podjetjem zaradi skupnega odločanja, lahko podjetje da nameravano odpoved. Če pa se pri skupnem odločanju v treh dneh ne doseže sporazum, mora podjetje predlog za odpoved poslati predsedniku republiškega sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko, ki ga pošlje posebni republiški arbitražni za odločanje o odpovedih.

»Prijateljstvo« nad vse

Dunaj, 7. maja (Tanjug). Rusi dobivajo z naftnih polj v Spodnji Avstriji vsak dan 8,5 tisoč ton surove nafte, kar je za polovico več od povprečne lanske proizvodnje. Letošnja proizvodnja v Zistersdorfu bo znašala nad tri milijone ton.

Republika arbitraža, sestojča iz dveh predstavnikov sindikatov, dveh predstavnikov republiških gospodarskih združenj in člana republiškega sveta kot predsednika, odloča v končni instanci le o tem, komu se ne sme odpovedati, pri čemer mora upoštevati, da je treba predvsem zaposliti žene na vseh tistih delovnih mestih, kjer je to mogoče, da je treba varovati pravilno razmerje med delavci raznih stopenj kvalifikacije, razmestiti delavce po telesnih sposobnostih in zagotoviti primerno zaposlitev vojaških in delovnih invalidov. Sindikalni svet in republika arbitraža pa se ne moreta spuščati v presojo števila oseb, za katere je predložena odpoved.

Brez poprejšnjega sporazuma s krajevnim sindikalnim svetom pa se tudi ne sme odpovedati posameznemu delavcu ali uslužbencu, če gre za ženo, vojaškega ali delovnega invalida ali pa za delavca oziroma uslužbenca, ki ima več kakor 10 let delovne dobe. Če se v takih primerih podjetje in sindikalni svet ne sporazumeta v treh dneh, mora podjetje svojo obrazloženo predlog za odpoved predložiti v odločitev okrajni ali mestni arbitraži za odločanje o odpovedi in v kateri imata po enega zastopnika krajevnih sindikalnih svetov, podjetje ter okrajni oziroma mestni ljudski odbor.

Pa tudi vsak drug delavec in uslužbenec ima pravico pritožiti se v 8 dneh po prejemu odpovedi (razen če mu je odpovedano na podlagi odločbe arbitraže), in sicer na okrajno oziroma mestno arbitražo. V istem roku lahko prosi za posredovanje sindikalno organizacijo pri podjetju. Arbitražna mora o taki odpovedi odločiti pred potekom odpovednega roka, sicer velja, da je pritožba ugodena. Ne more pa razveljaviti odpovedi, če se ugotovi, da je bilo odpovedano nekomu, ki se je z nevestnim delom, neopravičeni izostanki ali na drug način pregrešil zoper delovno disciplino oziroma je bil zaradi nepravilnega odnosa do družbenega premoženja in drugih nepravilnosti škodljiv za korist kolektiva oziroma podjetja. Če podjetje odpove delavcu ali uslužbencu v nasprotju s postopkom po tej uredbi ali z odločbo arbitraže, tedaj razveljavi inspekcija dela tako odpoved, direktor in odgovorna oseba pa se kaznujeta z denarno kaznijo do 10.000 dinarjev.

Kakor vidimo iz določb te uredbe, so dobile sindikalne organizacije v zvezi z odpusti zelo važno in odgovorno nalogo. Krajevni sindikalni sveti so se že resno lotili te naloge in tudi arbitraže bodo v kratkem začele poslovati. Krajevni sindikalni svet v Ljubljani dobiva dnevno pritožbe iz vrst delavcev in uslužbencev, ki kažejo, da se mnoga podjetja ne držijo novih predpisov in da dajejo odpovedi brez poprejšnjega sporazuma s krajevnim sindikalnim svetom ali pa ga šele naknadno obveščajo o tem, kar nasprotuje predpisom te uredbe. Take odpovedi bo morala inspekcija dela razveljaviti. V mnogih primerih odpuščajo podjetja ljudi zaradi disciplinskih prestopkov, nevestnega dela ali nepravilnega odnosa do delovnega kolektiva, kar se vleče že leta, pa vendar ti prekrški niso bili disciplinsko obravnavani niti pred tovariškimi sodiščem v podjetju. Prav tako se v mnogih primerih vprašanje odpustov ne obravnava pred kolektivom marveč v ozkem krogu. Pogosti so tudi odpusti ljudi z dolgoletno delovno dobo in takih, ki imajo le nekaj let do starostne dobe za upokojitve, odpusti žena z otroki, invalidov itd., pri čemer podjetja ne upoštevajo socialnih momentov. Pokazalo se je tudi, da obravnavajo nekatera podjetja vprašanje rentabilnosti enostransko in pretirano iščejo skrite rezerve zgolj v delovni sili, čeprav imajo na drugih področjih še mnogo večje možnosti prihrankov. Vsi ti primeri iz prakse le potrjujejo, da je postopek, kakršnega predpisuje uredba, zares potreben ne le iz socialnih ozirov do vsakega posameznika marveč enako tudi v interesu naše socialistične skupnosti, ki ne dopušča, da bi se vprašanje odpustov obravnavalo zgolj s stališča delovnega kolektiva ter brez upoštevanja načel, na katerih gradimo socialistično skupnost. (fs)

Uspeh našega filma „Življenje fresk“ na festivalu v Cannesu

Cannes, 8. maja (Tanjug). Ker se je program predvajanja filmov na V. mednarodnem filmskem festivalu v Cannesu nekoliko spreminil, so sicer namesto v nedeljo predvajali jugoslovanski kulturno-dokumentarni film »Življenje fresk«. Dvorana, v kateri predvajajo te filme, je bila zaradi zanimivega sporeda polna do zadnjega kotička, tako da so morali organizatorji festivala odpreti novo dvorano v poslopu festivala s istim programom.

Gledalci so z izrednim zanimanjem gledali film »Življenje fresk« (proizvodnja Avala filma) ter ga na koncu pozdravili z dolgoletnim plaskanjem. O vrednosti našega filma so se posebno laskavo izrazili filmski delavci in

umetniški strokovnjaki, ki poznajo veliko kulturno umetniško vrednost jugoslovanskih srednjeveških fresk.

Evropska armada

Pariz, 8. maja (Tanjug). V včerajšnjim sestankom je bila končana konferenca strokovnjakov šestih zahodnoevropskih držav za izdelavo osnutka pakta o evropski armadi. Dosežen je bil sporazum o vseh vprašanjih, ki so jih proučevali na tej konferenci. Protokol o doseženem sporazumu bo podpisan konec tega tedna.

Izdelani osnutek pakta bodo podpisali predstavniki vlade, ki so sodelovale na pogajanjih — Francija, Zahodna Nemčija, Italija, Holandska, Belgija in Luksemburg. Strokovnjaki teh držav se niso ukvarjali z vprašanjem, kje naj bi bili sedeži posameznih ustanov evropske armade, n. pr. Svet zunanjih ministrov, skupščina, pravosodno sodišče, kako dolgo bi pakt trajal in tudi ne z določeni vprašanji v zvezi z glasovanjem o raznih problemih. Ta vprašanja, kakor tudi vprašanje Posarja naj bi proučili zunanji ministri šestih zahodnoevropskih držav, ki bi se sešli okrog 20. maja, ko bodo prizadete vlade potrdile osnutek pakta, ki so ga izdelali strokovnjaki.

Tretja tunolovka je odplula v Tunizijo

Iz splitskega pristanišča je odplula tunolovka »Vis« na ekspedicijo naših ribičev v Tunizijo. To je tretja ladja državnega ribiškega podjetja »Adran«, katere posadka bo letos lovila v tuniškimi vodih. Prvi dve ladji tega podjetja sta odpluli že pred enim mesecem. Naši ribiči so bili v Tunizijo povabljeni od tamosnjim podjetjem in bodo ves svoj lovski plen prodali tuniškimi ribiškim podjetjem.

riša izdajati Flaš Gordona in žurnale z ženskim akti, ali pa da je treba kot obvezno kerbo v vseh srednjih šolah uvesti Koblekov Strah in pogum.

V deželah, ki še zdaleč niso socialistične, imajo za zaščito mladine pred demokracijo takšne vrste razne zakone: prepovedi kolportaje pornografske literature, o prepovedi kriminalnih filmov in podobno. Pri nas takih zakonov ne rabimo, ker je naša stvarnost toliko bolj zdrava, in ker je toliko bolj zdrava tudi naša mladina. Rabimo pa brez dvoma več vzgojnega dela, več pojasnjevanja mladini. In potem bodo mladi ljudje tudi proti takšnim stvarim, kot so mentaliteta kavbojka iz napetega filma, cigareti v ustih in brezdušni, degenerirani ritem jazz neprimeren bolj odporni.

Takole nekako si predstavljam celoten problem, tako nekako sem ga želel javno pojasniti, čeprav sem amater, kakršnemu pač Bojan Adamič ne priznava enakopravnosti v diskusiji o jazzu. In želel bi, da bi Bojan Adamič v svojem odgovoru govoril o takšnih vprašanjih, namesto da daje lekcije o raznih vrstah jazz, ki so nam potrebne prav toliko kot takšen jazz sam.

Tako si pač jaz predstavljam vprašanje jazz. Mislim, da bi bilo treba o njem se govoriti in pustiti k diskusiji tudi amaterje. Glasbeniki pa naj v širokem krogu razčističujejo vprašanje, kakšno domačo glasbo bi dali naši mladini, ki je vesela, ki radi pleše, in ki naj pleše. In še eno sugestijo: morda bi lahko o problemu zabavne glasbe razpravljali tudi delavski svet Radia Ljubljane. Pri točki: skrite notranje rezerve.

Mitja Vošnjak

Tragedija v steni Špika

Poročilo centrale Gorske reševalne službe pri Planinski zvezi Slovenije

V soboto 3. maja se je napotila iz koč v Martuljku skupina petih mladih alpinistov, članov alpinističnega oddelka Slovenska Bistrica, da preplezajo severno steno Frdamanih polic. Cop—Pototnikovo smer. Odločitve je bila pravilna, ker so trenutne prilike v stenah take, da je treba upoštevati velike nevarnosti snega, padajočega kamena in megle. Za težavnost te smeri so bili vsi vsaj delno moralno, fizično in tehnično sposobni. Iz neznanih vzrokov so se znašli v severozahodni steni Špika — Dibunova smer, katera pa predstavlja smer IV, težavnostne stopnje s težkim izstopnim mestom, ki je zahteval že lani smrtno žrtev Ratimira Capeka iz Zagreba. Mladi alpinisti nikakor niso bili sposobni, da v tem letnem času in v teh vremenskih prilikah preplezajo to smer. Napredovanje dveh vrstitev je bilo zamudno in počasno, kajti v policah je bilo veliko mokrega snega, ki je dajal le malo varnosti. Vrvice Ivana Uršiča in Hinka Morausa je bila vodeča kot boljša. Drugo vrstitev pa so sestavljali Milan Uršič, Franc Karner in Jože Uršič. Premagali so že dobroščno polovico stene; nekako med tretjo in četrto uro popoldne so prišli do najtežjega mesta v steni, ki je bilo tudi usodno za vse potnike. Po domnevah in nejasnih izjavah edino preživelega Jožeta Uršiča je prišlo na tem mestu do nesporazuma, da je nekdo iz prve naveze odločno zahteval vrstitev. Pri nepravilnem tehničnem manevru s vrvmi je verjetno enemu iz prve naveze spodrsnilo in je padel v več stometrski prepad. Drugi iz prve naveze, verjetno Hinko Moraus, je sledil prvemu. Vsa druga naveza je sprito te katastrofe moralno, fizično in tehnično popolnoma odvedovala in obstala v steni v nemoči za nadaljevanje smeri, sestopa ali kakršnekoli rešitve iz stene. Vsa trojica je obstala na labilnih mestih in čakala kakršnekoli pomoči.

Dva tovariša iz družbe, ki sta ostala v koči v Martuljku, v soboto nista začela nobene poizvedovalne in reševalne akcije v domnevi, da so plezali v Frdamanih policah in se zatekli na večer ali v koči v Krnici, Mihov dom, Dom pod Prisojnikom ali se zamudili kje v Kranjski gori. Sele v nedeljo popoldne je eden izmed njih obšel vse te planinske postojanke in sledil za ponesrečenimi.

Gorski reševalci iz Kranjske gore so bili pozvani na akcijo v večernih urah nedelje dne 4. t. m. s prošnjo, da pregledajo Cop—Pototnikovo smer v Frdamanih policah. Istočasno so bili obveščeni tudi reševalci na Jesenicah po netočnih poročilih in so bili v stalni pripravljenosti ves večer in ponoči.

Reševalci iz Kranjske gore so v ponedeljek na vse zgodaj takoj odšli iz Krnice proti vrhu Frdamanih polic. Zaradi stranskega snežnega meteža in megle je bila vidnost nemogoča, pač pa jim je uspelo priti v besedni stik s ponesrečenimi, ki so bili v severozahodni steni Špika ne pa v Frdamanih policah. Ponesrečenci so v slabotnih glasovnih javilih, da sta dva izmed njih, t. j. prva naveza padla že večeraj, t. j. v soboto preko stene, ostali pa v najbolj neugodnih okoliščinah pričakujejo nujno pomoč. Zaradi pomankanja hrane, obleke, zaradi mraza in vedno slabšega vremena reševalci iz Kranjske gore niso mogli ugotoviti točno kraja ponesrečencev, ker so glasovi prihajali iz vetrovnih vrtnicev zdaj nižje, zdaj višje. Iskali so vse možnosti pristopa do ponesrečencev, kar pa se jim ni posrečilo.

Na Jesenicah so dobili prvo točno telefon. vest ob 8. zjutraj in ekipa je bila nared ob pol deseti uri, da je v avtomobilu odšla v Kranjsko goro, kjer je dobila navodila. Takoj so šli reševalci proti Špiku, med potjo so se srečali z izmučenimi reševalci iz Kranjske gore, ki so tolmáčili obupen položaj. Utrujeni reševalci iz Kranjske gore so se vrnili v dolino, Jeseničani pa so stopili na greben med Frdamanih policami in Špikom ob 14. v ponedeljek 5. maja. Pregledali so skrajno težak in obupen položaj ponesrečencev; eden od trojice je bil že mrtev, drugi je visel na vrvi s skromnimi znaki življenja, delno prisoben je bil le edini preživeli Jože

Uršič, ki pa reševalcem ni mogel dati jasnih podatkov. Takoj je vstopila v steno ekipa naših najboljših reševalcev, t. j. Maska Medje in Janeza Krusica z nalogo, da se spusti 150 m po izpostavljenem snežnem in ledenem žlebu v steno in potem s plezanjem doseže v nasprotni steni edino preživelega in mu nudi okrepilo in obleko. Sestop in plezanje je bilo nevarno zaradi proženja snežnih plazov in upadnega kamena. Ob 17.15 uri je Uršič sporočil, da je umrl še Franc Karner, ki je visel na vrvi tik ob njem. V tem trenutku so reševalci videli njegov strašen padec, ki je potegnil s seboj še zgornjega mlčica. V steni je ostal poslednji izmed petih. Reševalca sta prišla do njega ob 18.30 in ugotovila skrajno izčrpano stanje. Okrepila ni zavzli, bil je nesposoben hojiti in prijemov, ker mu roke in noge niso služile. Reševalca sta storila vse potrebno za tehnični prenos preživelega. Če pri prvih korakih na strmem ledenem snežišču sta ugotovila, da je prenos nemogoč. Ponesrečenec je omahnil v prepad, da sta ga s skrajnimi silami in napori odbržala še na vrvi. Mrak in noč ter megle so zagrnile vse nadaljnji premik. Reševalci na nasprotni strani so se slisali skrajno prizadevanje Medje in Krusice, da spravi ponesrečenca dalje, ki pa je medtem padel vedno v globljo nezavest in je s svojimi gibi resno ogrožal oba reševalca. Manevri so postajali zaradi mraza in vlage skrajno zamotani, da so pojemale tudi moči reševalcev. Prenos je bil skoraj zamuden in naporen. Reševalca sta potrebovala nujno pomoč, katero jima je nudil ob 11 ponoči Uroš Zupančič, da je skrajno izčrpana reševalca nadomestil, in sta ob vrvi izstopila na greben vrhu stene. Sredi stene so izčrpanega Jožeta Uršiča pri bornih znakih življenja spravili v reševalno vrečo in mu pregledali utrip srca in dih, ki je bil neznačen. O utrujenosti prvih dveh reševalcev govori dejstvo, da sta pri izstopu iz stene zaradi premarčnosti, mokrote in izčrpanosti večkrat omahnila v ledenem previsu, varovana na vrvi. Noč je bila mrzla, temna s snežnim metežem. O polnočji je stopil na greben tudi dr. Marjan Korsič z vsemi pripravami za transfuzijo krvi. Pri ponesrečenju je sredi stene ostal le Zupančič, katerega so reševalci z grebena skupno s ponesrečenjem vlekli po ledenem žlebu. Stalno opazovani ponesrečenec je kazal vedno slabše znake življenja, ki pa so popolnoma prenehali pod ledenim previsom sredi izstopnega žleba. Mrtnega ponesrečenca so reševalci potegnili na greben v jutranji zori v torek 6. t. m. Navzoči zdravnik dr. Korsič je mogel ugotoviti samo smrt in je bil njegov trud, zabeležiti prvi v zgodovini Gorske reševalne službe kot brezuspešen. Transfuzija je bila neizvedljiva. Za nadaljnji prenos je poskrbela izdatna ekipa reševalcev, ki je vso noč čakala v viharju na grebenu. Reševanje tega ponesrečenca iz stene je trajalo vso dolgo viharno noč, polnih 14 ur. Pri vsaj akciji so se odlično izkazali reševalci iz Kranjske gore. Utrujeni reševalci so ugotovili, da v gornjem predelu severozahodne stene Špika ni nobenega ponesrečenca več, kajti vsi so padli preko snežišča in preko 300 do 400 m visoke stene na snežni plaz med Frdamanih policami in Špikom na severni strani. Zato so kljub utrujenosti hiteli v Martuljke, kamor so bili pozvani tudi reševalci iz Ljubljane. Reševalci z Jesenic in Kranjske gore so hiteli v Pod Srce in dalje v snežne plazove v stenah Frdamanih polic in Špika. Visoko zgoraj so ob 5 popoldne 6. t. m. dobili hudo izmalitveno ponesrečenca, katerega izmalitveno so ugotovili šele pozneje. Prenos tega je bil zaradi nastopajočega mraza in utrujenosti preložen na drugi dan, t. j. sredo 7. maja. Ob 17. uri je prispela v Martuljke ekipa 11 gorskih reševalcev iz Ljubljane, ki so hkrati tudi naši najboljši alpinisti. Še isti večer je bil sporazumno določen načrt nadaljnje delo za sredo 7. maja in je bilo sklenjeno, da ekipa utrujenih reševalcev iz Kranjske gore in Jesenic takoj zjutraj izvrši prenos Morausa v dolino, spočit gorski reševalci iz Ljubljane pa pregledajo vse krajne počti, plaznice in snegove, ki segajo visoko med stene

Frđamanih polic in Špika. Vodja te ekipe je bil Marjan Korsič, ki je v družbi naših odličnih alpinistov Rado- ta Kočevarja, Franceta Zupana in Mihe Verovška izvršil to nalogo.

Okoli 10. dopoldne je ekipa našla v snegu plaznice velikoga zornega snežišča in ledno kladivo in dele obleke prejimi večer najdenega Morausa ter gumnjasti podplat enega od ponesrečencev. Med stalnim vspanjem kamenja, ki je zaradi tajajočega se snega in slapov vode, ki pada izpod zgornjih snežišč v spomladanskih dnevih, posebno nevarno, je ekipi uspelo splezati na najvišji jezik snežišča in pregledati teren v steni nad njim. Tam so kakih 15 m nad seboj opazili na polici ležati nahrbtnik, medtem ko o truplu ni bilo nobenih sledov. Krajna poč je na tistem mestu žleba dovolj široka, da vanjo zdrsne truplo, si ke skotali po izlizanih in gladkih platih, po katerih teče voda v slapovih. Globine krajne počti ni bilo mogoče pregledati, ker je pogled v okoli 20—30 m globoko poč zastrl z megle pršeče vode. Če so nato padla v to poč, jih bo mogoče najti šele v poznem poletju, ko sneg toliko skopni, da se skrajna poč razširi do 1 m ali celo več ter preneha iz zgornjih delov stene teče voda. Tveganj poskus splezati v takšno krajno poč je bil že pri eni od predvojnih nesreč v Riglici, avgusta 1942, drago plačan z žrtvijo dveh reševalcev. Zato tudi ta ekipa ni tvegala svojih življenj za ceno mrtvih trupel.

Zaradi neprestanega padanja in nevarnega udarjanja kamenja, padajočega iz gornjih delov stene, je bil vsak poskus ekipe splezati na polici, kjer leži nahrbtnik — nemogoč. Sestopili so nazaj na skalanto glavo, izven območja padajočih skal in kamenja, od koder so potem splezali še na izpostavljenico v steni Frđamanih polic, od koder se vsaj delno vidi v žleb, v katerem je ležal nahrbtnik. Tu so opazili poleg nahrbtnika še eno truplo, do katerega je v dostop v sedanjih razmerah tveganje življenj reševalcev.

Dokler bodo v steni sedanje razmere, je natančen pregled zgornjega dela stene, kjer obstoja možnost, da leže še ostala trupla — popolnoma nemogoč ter zvezan z življenjsko nevarnostjo.

V prihodnjih dnevih bo posebna ekipa reševalcev z Jesenic še enkrat pregledala z dobrim daljnogledom ta 300—400 m visoki del stene med zgornjim in spodnjim snežiščem.

V petek prispe iz Avstrije naročena reševalna oprema tipa Mariner, s katero bo izvedena akcija takoj, čim se bodo razmere v steni ustalele ter bo brez nevarnosti zaradi padajočega kamenja možno spustiti od zgornjega snežišča čez vso steno na okoli 300 m dolgi jekleni vrvi enega od reševalcev, ki bo pregledal grapo ter bo šele po njegovih ugotovitvah možno začeti s spravljanjem trupel iz stene.

Doslej je moštvo Gorske reševalne službe, posebno ekipa z Jesenic, izvršila vse, kar je bilo možno, v ostalem pa je treba počakati boljših prilik.

Ta tragedija je doslej najstrašnejša v naši planinski zgodovini in se da primerjati samo še s katastrofo v severni steni Eigerja in naj bo resno in poslednje opozorilo vsem mladim alpinistom in plezalnim vrstivam, da je plezanje v tem času tako težkih smeri tvegano in neodgovorno početje. Gorska reševalna služba ne more v takih prilikah izvrševati svoje naloge, ker so obveznosti prevelike in presegaajo mere požrtvovalnosti in tovarštva.

Za centralo Gorske reševalne službe: Uroš Zupančič in Marjan Kersič - Belan

Za 1. maj jim je zasvetila elektrika

1. maja je prvič zasvetila električna luč v vinogradniških predelih okrog Prešike in zadrage Kerentič-Kog. Da je elektrifikacija uspela, so največ pripomogle kmetiče delovne in vinogradniške zadruge, ki so razen delovne sile pripravile tudi večje denarne zneske. Elektrifikacija pa se nadaljuje tudi po drugih krajih okraja. Ponekod so vaščani že sami zbrali sredstva za material, posekali drogeve za napeljavno ter začeli z gradnjo transformatorjev.

Očetova surovost je pognala hčerko v smrt

53-letni bivši orožnik Franc Mastnak, posestnik v Vrhih pri Grobelnem, je surov človek, ki je vedno pretepal ženo, hčerko in sina invalida. Dne 29. aprila je pri delu na nivalji zopet z vilami pretepel ženo in jo poškodoval, da je morala iskati zdravniško pomoč. Ko je žena odšla od doma, je poklical 23-letno hčerko z njive domov in jo vprašal, kje je mati. Ko mu je hčerka odgovorila, da je šla k zdravniku, jo je začel pretepati z bičem pod obrazu, rokah in ostalem telesu. Pretrgano je imela tudi spodnjo čeljust. Pobeignila je k sosedu, kamor je oče pritekel za njo, jo znova začel pretepati in jo vlačil še za lase. Bila je vsa krvava; ko je prišla mati, jo je spoznala samo po obeh, da je njena hči. Hči ni šla več domov. Blizu šentjurske postaje se je vrgla pod večerni brozlake. Surovega očeta so zaprli.

Vreme

VREMENSKO POROČILO
HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE

Stanje 8. maja ob 7: Močno antiциdonalno področje z jedrom nad Finsko dokaj hitro prodira proti jugu, kar omejuje razvoj in prodiranje ciklona z jedrom jugozahodno od Irške.

Danes zjutraj je bilo v Sloveniji toplo vreme z najnižjo temperaturo 30°C na Jezerskem.

V Ljubljani je danes ob 7 znašal značilni pritisk 738,4 mm, pritisk raste, temperatura zraka 14,3°C, najnižja temperatura 12,8°C, relativna vlažnost 80%, nebo oblačno 2/8, vidljivost 12 km, večerjajša najvišja temperatura 25,3°C.

Napoved za petek 9. maja: Lepo vreme z delno oblačnostjo. Temperatura brez listovne sprejembe.

Letos v Strnišču 20 novih stanovanjskih hiš

Letos so začeli v bodočem delavskem mestu v Strnišču pri Ptujih graditi dvajset novih stanovanjskih blokov, ki bodo imeli vsak štiri večja družinska stanovanja. Vsi ti bloki bodo do jeseni pod streho in po večini pripravljene za vselitev. Tudi samski blok, kjer bo lahko udobno stanovalo 120 neporočenih delavcev, bo pod streho do jeseni. V postopku menze, ki so jo začeli graditi lani in bo med najlepšimi v Sloveniji, opravljajo notranja dela in gradijo kanal za zračenje. Zmogljivost menze bo 5.000 abonentov. Opremljena bo z modernimi kuhinjskimi in gospodinjiskimi napravami, vse stavbno in ostalo pohištvo pa bo iz hrastovine. V kletnih prostorih menze bo kotlarna za kuhinjo in centralno ogrevanje.

V delavskem naselju, ki je sredi gozda kot najbolj naravnega parka, je dvanajst večjih trinadstropnih blokov za naseljenje, še letos pa se bo lahko vselilo v nova stanovanja 120 do 1250 družin. Tako bo rešeno deloma stanovanjsko vprašanje tudi za tiste delavce, ki bodo v razvijajočo se tovarno postopoma prišli. Da se delavci velike nove tovarne ne bi dolgočasil, si gradijo tudi lep športni stadion in fizikalni dom.

Kmečka mladina iz okolice Maribora bo pomagala graditi cesto Vrhnika-Logatec

Včeraj je odpotovalo iz Maribora prvih 17 kmečkih mladincev iz mesta in okoliškega okraja, ki bodo dva meseca pomagali graditi cesto Vrhnika-Logatec. Največ mladincev je iz Ruš, Sempetra in Poljčan. V šolskih počitnicah pa bo iz Maribora odšlo 300 mladincev, ki bodo sodelovali na delovnih akcijah v Vinodolu, Vučenici in na Vrhniki.

Ali domačini tega ne vidijo

Šel sem iz Ptujev k Vidu. Pri prvih hišah lepe vasi vprašam kmeto po prostoru krajevnega ljudskega odnosa. — Ne boste mogli zgrešiti, če greste po tej cesti naravnost. Takoj za prvim ovinkom že vidite hišo z velikim napisom. Tam je občinski urad — mi pokazal vrstam.

Grem dalje: Res, za prvimi ovinkom vidim hišo z velikim napisom v gotici: Gemeinde Amt — Treun. Stopil sem bliže, da pogledam, ali mi morja kdo čez noč opremil občinske hiše s takim napisom, ker se mi je zdelo popolnoma neverjetno, da bi ta zdelo kazati vas še iz časov okupacije. Ugotovil sem, da čez noč ni bilo nikogar, da v Vidu od leta 1945 ni bilo nikogar, da bi za vedno odstranili ta spomin na našilo pomenevanje naših krajev.

Ni mi razumljivo, čemu so se občinski moštri trudili sedaj ob 1. maju, da so okrasili hišo z zelenjem, zastavami in slikami, ne da bi prej očistili steno okolišnje patorjeve amazanje. Vilko Lipuš

MOTORNO KOLO
s priklopo ali brez do 500 kub. v brezhibnem stanju kupim in dobro plačam. Pišite na Oglasi oddelek SP

DNEVNE VESTI

KOLENDAR
Petek, 9. maja: Gregor, Prvinca
Sobota, 10. maja: Izidor, Antonin, Zilvana
SPOMINSKI DNEVI
9. V. 1805 — Umrl nemški pesnik Friedrich Schiller.
9. V. 1870 — Umrl angleški pisatelj Charles Dickens.
9. V. 1945 — Osvobojena Ljubljana.

Kmetijska zadruga Stroča vas je po sklepu občnega zbora 31. januarja 1952 prešla v likvidacijo. Prosimo vse dolžnike, da do 31. maja 1952 poravnajo svoje obveznosti in upnike, da prijavijo svoje terjatve. 2952-n

Maribor

DEZURNE LEKARNE
Petek, 9. maja: Lekarna »Melje«, Meljska cesta 2.
Sobota, 10. maja: Lekarna »Planinka«, Glavni trg 20.
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
Petek, 9. maja ob 15: Puccini: »Madam Butterfly«. Red LMS-3.
ob 20: Molière: »Namišljeni bolnik«. Red LMS-1.
Sobota, 10. maja ob 20: Priestley: »Inšpektor na obiskus. Red ZIS.

KINO MARIBOR

Partizan: italijanski film: »Giumačie. Udarnik: mehiški film: »Bliser. Pobrežje: od 18. do 15. maja: angleški film: »Bell hodnik. Studenci: 10. in 11. maja: ameriški film: »Draga Ruža. Tam: ameriški barvni film: »Neptunova hči.

RADIO MARIBOR

Petek, 9. maja: 18—13.15 Oddaja v madžarščini. 17.30—18. Poje komorni zbor Radia Maribor pod vodstvom Ferda Pirca. 18—18.10 Lokalne vesti. 18.10—18.30 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi.
Sobota, 10. maja: 18—13.15 Oddaja v madžarščini. 14—14.20 Narodne in umetne pesni poje ženski zbor mariborske opere pod vodstvom Ferda Pirca (prenos v Ljubljano). 17.30—17.45 Igra Ivan Turšič fagot, pri klavirju Demetriji Zebec. 17.45—18. Antonin Dvořak: Slovenski plesi. 18—18.10 Lokalne vesti. 18.10—18.30 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi.

RADIO LJUBLJANA

SPORED ZA PETEK
Poročila ob 5.15, 6.00, 12.30, 15.00, 19.30 in 22.00. 5.00—7.00 Pester glasbeni spored. Vmes ob 5.20—5.25 Objava dnevnega sporeda. 5.50—6.00 Jutranja telovadba. 6.05—6.30 Gospodinjiskih nasveti. 6.30 do 6.40 Pregled tiska in radijski koledar. 12.40 Slovenska orkestralna glasba. 12.40 Zabavna glasba — vmes objave. 18.00 Lovci na mikrobe — po Paulu de Cruifu prireditelji Frane Milčiča — za pionirje.

Kupimo takoj dobro ohranjen OSEBNI AVTO

ali tudi manjši zaprt poltovorni avto. Ponudbe pošljite Oglas. oddelku pod »Avto«

Prvo zasedanje okrajnega ljudskega odbora za celjsko okolico

Ze pred reorganizacijo okrajnih ljudskih odborov je okraj Celje okolijsko spadal med največje okraje v Sloveniji, saj je v svojem območju združeval 71 ljudskih odborov in imel 113.115 ha skupne površine z 88.663 prebivalci. Z novo priključenimi kraji ukinitvenega poljčanskega okraja pa je število prebivalstva celjskega okraja zrastle na 124.942, skupna površina pa meri danes 151.122 ha. Prejšnjih 71 ljudskih odborov se je združilo v 31 občin, iz poljčanskega okraja pa se je pridružilo 9 občin. Celjski ljudski odbor, tako, da okraj Celje okolijsko danes združuje 40 občin.

Reorganizacija ljudskih odborov nove oblike dela in večje upravno teritorialne enote so privedle tudi do zmanjšanja števila uslužbencev v upravnem obratu okraja in občin. To pa ima za posledico tudi precejšnje prihranke na izdatkih za ta aparat. Po novi organizaciji in številu delovnih mest v administraciji OLO se je število uslužbencev znižalo od 240 na 104 (v tej številki je zajeta tudi katastrska uprava). Na Krajevnih ljudskih odborih, odnosno novih občinah se je število uslužbenecv znižalo od prejšnjih 237 na 128. V to številko so všteti že uslužbenci občin na prejšnjem področju poljčanskega okraja. Največji izdatki za aparat na OLO so znašali preje 14.646.000 din letno, sedaj pa znašajo 8.340.000 din letno. Prejemki uslužbenecv KLO so znašali največ 13.340.000 din letno. Skupaj je bilo torej izdatih za upravni aparat okraja in krajevnih ljudskih odborov največ 27.986.000 din letno. Z znižanjem števila uslužbenecv na občinah se znižajo tudi izdatki na 8.000.000 din. Letni prihranek na izdatkih za upravni aparat znaša torej po sedanjem stanju 11.666.000 dinarjev.

Ljudski odborniki in poslanci so na tem prvem zasedanju soglasno izvolili za predsednika okrajnega ljudskega odbora ponovno tovariša Mišo Bočevnika, ki je kot predsednik že dve

Izhod na celjski postaji

Na celjski železniški postaji je lep izhod, katerega zapira troje vrat. Ob prihodu vlakov so običajno odprta samo okna vrata. Ob vzpitu se postavi železničar, ki pobira od potnikov vozne listke. Včasih se primeri, da odprejo dvoje vrat in vozne listke pobirata dva uslužbenca. Minulo nedeljo so bila pri vlakih, ki prihajajo iz Ljubljane ob 17, odprta samo ena vrata in tako se je zgodilo, da so potniki skozi ta vrata odhajali skoraj trideset ure! Ali ni to nepotrežno razburjanje potnikov? Ta nedostatek, ki se večkrat ponavlja pri izhodu na celjski postaji, je bil v časopisih že kritiziran, vendar doslej brez uspeha. Pobiranje vozniških listkov od potnikov je brezpomeno. Če »slepega« potnika ni ujel sprevidnik, ga tudi uslužbenec pri izhodu ne bo ujel. Odprite vsa vrata pri izhodu, potniki vam bodo za to prav hvaležni!

UMRLI

Umrl je naš dragi ata FRANC FELICJAN, upokojenec Tobacne tovarne. Pogreb bo v soboto 10. maja ob 14.30 iz Frančiškove mrliške vežnice na Žalah. — Zalujoci: Miranda in Mici. 2985-a
Umrla je naša ljubljena žena, mama, teta in sestra IVANA BOGATAJ rojena DOLINAR. Pogreb nepozabne pokojnice bo iz hiše Zaloci. Osojstva št. 7. na pokopališču Dobrčeva dne 9. maja ob 10. dopoldne. — Zalujoci: mož Ciril, otroci in ostalo sorodstvo. 2987-a

MALI OGLASI

ZLATO ZA ZOB, 22-karatno v ploščici, prodam. Naslov v oglašnem odd. 5963-4 RAZPRODAJAMO po ugodnih cenah razne rezervne dele avtomobilov. Okrajno avtoprovozniško podjetje v likvidaciji. — ITOVARNA AVTOMOBILOV MARIBOR potrebuje s takojšnjim nastopom službe tri tričrte specialiste ter štiri samostojne ličarje, ki morajo popolnoma obvladati kitanje in fino briganje s pišolo. Poleg tega sprejemajo tudi večje število izkušenih ličarjev. Stanovanje in hrana sta za samce preskrbljena. »MULLFAVI« 2 (univerzitalni instrument, popolnoma nov — prodam. Rihter Rudi, Maribor, Gerškova 23. Pobrežje. 5933-4 ENONABSTROFNO HIŠO v Ljubljani prodam. Robičeva 2. 5958-7

Uprava »Vino-sadje« Brežice sporoča žalostno vest, da je umrl naš dolgoletni in zvesti sodelavec

Božo Bon

Dobrega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu, njegovim najbližjim pa iskreno sožalje. — Brežice, Krško dne 5. V. 1952.

Brošuro

O papeževi nezmotljivosti
lahko naročite tako, da s naročnico Slovenskega poročevalca nakazate še 2L— din (cena brošure 15.— din + 6.— din za poštino) in na hrbtni strani srednjega dela polnočne pojasnite svojo željo.

MARIBORSKA TISKARNA

MARIBOR, Kopalška ulica 6
Izdeluje poleg knjig, časopisov, obrazcev, plakatov, etiket itd., tiskanih v knjigo- in ofsettisku tudi

OVOJNI PAPIR

potiskan z reklamnimi slikami in naslovom firme TRGOVSKA PODJETJA, POSLUŽUJE SE PRI NAS TISKANIH OVOJNIH PAPIRJEV, S KATERIMI BOSTE DVIGNILI KULTURNI NIVO POSTREŽBE

PAPIRNA PODJETJA NAROČAJTE PRI NAS RAZNOVRSTNE TAPETNE PAPIRJE

PO SVETOVNEM TRGU

V kratkem razdobju enega in pol leta je prišlo na svetovnih tržiščih do velikih sprememb. Nedavno še z mrzlično naglico kupovane in iskane strateške surovine kakor bombaž, volna in kavčuk, so sedaj na razpolago že v zadostnih količinah, medtem ko se kovine kakor nikelj, kobalt, kosit, svinec, cink, volfram in molibden razdeljujejo po kvotah in maksimalnih cenah, ki jih določa stalni mednarodni organ za surovine — International Material Conference s sedežem v Washingtonu.

Pri cenah je prišlo do težko pričakovane ustalitve, kar je posledica prenehanja kopičenja zalog in vedno večje sprostitve pri nakupu posameznih surovin. Od dežel proizvajalcev sta sedaj najbolj prizadeti Avstralija in Malaja, ker so Združene države že pred letom prenehale kupovati v šterlinskem področju surovine za ustvarjanje rezerv. To je posredno prizadelo tudi Anglijo, ki je še vedno primorana kupovati material v Združenih državah, kar ima za posledico znatno pomanjkanje dolarjev, ki so ji v začetku korejske vojne obilno pritekali.

Ta pojav pomanjkanja dolarjev občuti močno tudi Francija ter ostale evropske države, ki skušajo sedaj zmanjšati svoj uvoz iz dolarškega področja na minimum in hkrati dvigniti izvoz, čemur pa se Združene države upirajo z različnimi uvoznimi omejitvami. Močno je prizadela evropsko trgovino tudi prepoved izvoza strateškega materiala in surovin v Vzhodno Evropo ter Sovjetsko zvezo in na Kitajsko, ki so jo zahtevale Združene države. Ta ukrep je ohromil velik del evropske mednarodne trgovine, ki se je znašla v precej težavnem položaju.

Celotno mednarodno menjavo je privedel do delnega zastojata tudi zmanjšani dotok dolarjev iz Združenih držav zaradi zmanjšanja pomena čiči po Marshallovem načrtu. Nenaden prehod na večji del samostojno trgovinsko politiko, ki temelji na proizvodni zmogljivosti posameznih evropskih držav, je tako važen vzrok nenadni krizi v zunanji trgovini, ki

bo sedaj morala najti nova pota brez ameriške pomoči. Ob začetku korejske vojne je bil nenaden skok cen tisti, ki je izvalil pretres na sv. vseh tržiščih; sedanje dosti nižje cene pa ne morejo biti edini vzrok sedanjemu zastojaju.

Kljub temu imajo glede na močno oboroževanje v svetu cene posameznih strateških surovin še zmeraj precejšnjo vlogo. V nihanju cen lahko v zadnjih dveh letih začrtamo tri obdobja: Prvo je nastopilo takrat, ko so mednarodni krogi videli, da korejski spopad ne bo samo kratkotrajni intermezzo, temveč da se lahko razvije v dolgo-trajno moderno vojno, ki terja velikanse količine materiala. Glede na to, da je oprema ameriške vojske najpopolnejša, je bilo nujno, da so bile Združene države prve, ki so pričele mrzlično kupovati in kopičiti vse surovine, ki so imele kakršnekoli strateški pomen. Posledica tega je bil ogromni dvig cen, ki pa za ameriške kupce ni predstavljala velike ovire in tako je prišlo do tega, da so cene posameznih surovin dvignile celo trikrat do štirikrat v primeru s cenami pred začetkom korejskega spopada. Največji dvig so zabeležile cene volframa (400%), volne (250%), kavčuka (200%), bombaža (150%) in ravno tako tudi kositrta. Za 100% se je dvignila cena jute, za 50% pa cene bakru, svincu in cinku.

V drugi polovici lanskega leta pa so začele cene naglo padati, kar je bila posledica prenehanja ameriških nakupov v šterlinskem področju. Cena volni je padla celo pod raven pred korejsko vojno. Tako je Avstralija kot glavni izvoznik volne, iz nenadnega blagostanja prešla v resnejši gospodarski položaj. Sedaj je namreč primorana ponujati svojo volno, ker ne najde dovolj kupcev. Cene kavčuka, ki je bil temelj obogatitve Malajskega polotoka, pa tudi kositrta, so samo še za 50% oz. 70% višje kakor pred korejsko vojno. Bombaž je le še za 10% dražji, medtem ko je volfram ostal skoraj na isti ravni. Celotni indeks cen v

tem obdobju zaznamuje le še 15 do 20% povišanje.

Tretje obdobje se je začelo v oktobru lanskega leta, ko so cene prvič dosegle nekakšno ravnovesje, ki ga le tu in tam prekinjajo manjši negativni in pozitivni odkloni. Cene volni, sladkorju, kavčuku in rastlinskemu olju še nadalje padajo, medtem ko volfram, baker, svinec in cink ne beležijo večjih sprememb. Tudi cene žitu so sedaj na ravni, na kateri so bile pred začetkom korejske vojne.

V celoti se je svetovna proizvodnja strateških surovin znatno dvignila. V letošnjem letu bodo proizvedli za 20% več cinka, molibdena, nikla in volframa, medtem ko v proizvodnji bakra še ni opaziti večjega napredka. Vendar pa upajo, da se bo s pravilnim razdeljevanjem teh kovin mogla v večji meri zadovoljiti še vedno naraščajoča industrijska proizvodnja, ki rabi iz dneva v dan večje količine surovin, da bi zadovoljila velika naročila za vojaške potrebe.

Drugo vprašanje je proizvodnja premoga, ki jo bo uspelo letos evropskim državam povečati na 469 milijonov ton, kar bo imelo za posledico zmanjšanje uvoza iz Združenih držav, kjer so letos računali, da bodo izvozili 40 milijonov ton premoga, potreba pa bo le 25 milijonov ton.

Problem zadostnih količin jekla se prav tako postavlja pred evropske države. Zanimivo je, da primanjkuje jekla tudi Veliki Britaniji. Zato je Churchill na svojem zadnjem obisku v Združenih državah zahteval od predsednika Trumana predvsem dobavo večjih količin jekla, kajti angleška industrija brez tega ne bi mogla izpolniti v celoti svojih obveznosti v okviru Atlantskega pakta.

V celoti zaznamuje svetovna proizvodnja znaten dvig, zato ni verjetno, da bi cene še v večji meri nazadovala. V lanskem letu je narasla proizvodnja v primeru z letom '50 takole: jeklo za 10%, premog za 5%, nafta za 15% (kljub izpadu Perzije), električna energija

za 12%, pridobivanje naravnega kavčuka za 5% (nadaljnji dvig proizvodnje otežkočajo gverilske akcije na Malaji, ki je eden izmed glavnih dobaviteljev kavčuka); industrija sintetičnega gumija je povečala svojo proizvodnjo za 75%, kar gre predvsem na račun Združenih držav, ki se hočejo v primeru vojne iznebiti odvisnosti od prekomorskih dežel, ki so jo leta 1941-42 močno čutili.

Izjema pa je znižanje proizvodnje kositrta in kavčuka, in sicer za 2 in 3%. Negativnost, ki nastopa v letošnjem letu na svetovnih trgih glede osnovnih surovin, je v glavnem posledica zmanjšane povpraševanja, ker ni zadostnega števila kupcev. Skoraj vse države so namreč s kopičenjem zalog v začetku korejskega spopada tako oslabile svoje dolarske in zlate rezerve, da sedaj ne morejo tvegati večjih vsot za nakup surovin, kakor za neobhodni minimum.

V svetovni trgovini igrajo sedaj važno vlogo štirje činitelji: delo Mednarodne konference za material v Washingtonu, notranje razmere v Združenih državah, težave v plačilni bilanci Velike Britanije in šterlinskega področja v Evropi ter gospodarjenje s kritičnimi surovinami. Obstoječe nadzorstvo nad cenami v posameznih državah, kakor tudi v mednarodnih institucijah, bo gotovo preprečilo nenadni dvig cen in bo pripomoglo k ustalitvi v mednarodni trgovini. E. R.

Pionirji so tudi dobri športniki

Tudi letos bodo naši pionirji dostojno praznovali svoj tradicionalni praznik cvetočih pomladi. Mestni svet Zveze pionirjev in ostale množične organizacije pripravljajo za nedeljo več lepih prireditev. Tudi športna društva, sekcije in klub organizirajo za svoje najmlajše razne športne prireditve.

Ljubljanska nogometna podzveza prireja v soboto in nedeljo pokalni nogometni turnir, na katerem bodo sodelovali pionirji Odreda, Slovana, Krima in ljubljanskega Zvezničarja. Začetek tekem bo v soboto ob 16.30 na stadionu Zvezničarja v Šiški, v nedeljo popoldne ob 14.30 na stadionu Rudarjem in Zvezničarjem v Ljubljani.

Pionirji se marljivo pripravljajo za bližnje tekmovalne z avtomobili in skitrmi.

V nedeljo telovadni nastop na Taboru

Telesnovozgojno društvo »Partizan« Ljubljana - Tabor priredi na »Dan pomladi« v nedeljo ob 16 na Taboru javni telovadni nastop, kjer bodo telovadeli v 18 izbranih točkah pokazali sadove sistematskega dela v telovadnici.

Smotna priprava oddelkov za nastop in poštenost vadijteljev daje upati, da bo prireditelj dobro uspešna. Razen občinstva bodo vsi oddelki nastopili v lepih sestavih prostih vaj, ki so predpisane za zvezni zlet v Beogradu. Zanimiv je tudi prikaz vadbe »Jujitsu«, ki ga vodi društvo že od lanske jeseni. Na svoj račun bodo prišli tudi ljubiteljski vrhunske telovadbe, saj ima Tabor več število nadarjenih otrodnih telovadcev.

Začitanje in pionirje je vstop prost. Vstopnice se dobe vsak dan v društveni pisarni ob 18 ure dalje.

Odred nima sreče z Metalcem

METALAC : ODRED 2:1 (2:1)

Kakor v vseh dosedanjih srečanjih, je tudi večerjanski prijateljski nogometna tekma z zagrebškim Metalcem ponoven primer, da Odredovi nogometaši nimajo sreče z vršnim članom II. zvezne lige. Tesno zmagajo si je Metalac zagotovil že v prvem polčasu, vendar rezultat ne ustreza poteku igre. Odred je bil pretežno neprimerno več zrelih priložnosti za tudi neprimerno več zrelih priložnosti. Posebna smola se je držala domačih napadalcev, ki so menda kar tekmovali med seboj, ko bi zaključili napadalne akcije s streli mimo gola. Ta ugotovitev velja zlasti za Odred v očetni terenski premoči, kar drug za drugim pošilja žoge v out. Tehnično je Odred prikazal na trenutke

prej lepo igranje, ki pa so jo nekateri igralci večkrat pokvarili s nepotrebnim medsebojnim podajanjem, s čimer so kajpada izgubljali na času. Po odhodu poškodovanega Kumarija v 30. minuti prvega polčasa je vstopil Zumber, ki pa ni bil v formi nekdanjih dni. Podobno veda tudi za Elznerja, ki je zamenjal Osvetkega. Najboljša je bila krilarska vrsta Fajon, Berginc in Poličan.

Metalac ni pokazal kdo ve kaj posebnega. V prvem polčasu je igral precej ležerno in šele zadnjih 20 minut po odmoru so se njegovi igralci razvili. Svoje napadalne akcije so vzpirjali v glavnem na dolge pasove po obeh križih, najbolj med njimi je bil vratar Simunič.

Gole so dal Petrovič (iz kazenskega strela) in Kranjčec za Metalca ter Toplak za Odred. Pred približno 2000 gledateljev je sodil Doberlet iz Ljubljane.

SPORTNE ZANIMIVOSTI V KRATKEM

Na atletskem mitingu jugoslovanskih in štajerskih atletov v Gradcu minuli turek so bili doseženi dobri rezultati. Jugoslovanski atlet je makedonski gledalec s skokom s palico v višino 4 m. V teku na 1000 m. je zmagal Avstrijec Zupan pred Cerajem s časom 2:30,7. Ostali rezultati: 5000 m: Četnik 15:03,8; krogiščar: 1:03,9; 100 m: Sarčević 11,47; kopje: Dangubič 63,54. Moskva in ženska vrsta TVD Partizan v

Mariborski tekmarji tovarni imata redne vaje. V društvu je vključeno tudi precej delavske mladine, med njimi gojenec Industrijske šole in nekaj uslužbenec. Razen tega sedaj v tovarni s prostovoljnimi delom urejajo fiktivno igrišče, ki bo imelo dve mreži za odbojko in prostor za kosarko ter tekaščiščo v dožinj 600 m.

Po tretjem kolu rednjeljskega nogometnega prvenstva Maribora je v prvi skupini na vrhu tabele moštvo Klasične gimnazije s 5 točkami.

Na telovadni akademiji TVD Partizan v Ljubljani so nastopili vsi društveni telovadni oddelki s 15 točkami spreda, ki so jih dobro pripravili, kar je dokaz poštenega dela vadijteljev.

Nogometna tekma med avstrijsko in irsko reprezentanco na Dunaju se je končala z rezultatom 6:0 (4:0) za Avstrijo.

Pritožba Partizana zavrnjena. Tekmovalska komisija Nogometne zveze Jugoslavije je zavrnila pritožbo Partizana proti nedeljski prvenstveni tekmi z Dinamom (0:3).

Italijanski nogometni reprezentanti so pred srečanjem z Anglijo v tekmi za trening premagali juniorje Interja 6:0 (4:0).

ŠAH

Mladinec Guzelj prvi na prvenstvu Maribora

Na 8. šahovskem prvenstvu Maribora je med 11 udeležencem zmagal mladinec Guzelj s 7 in pol točke. Za njim so: dr. Nemec 7, Kukovec 6 in pol, Končič 6, Mišura 5 in pol, Kečec, prof. Muzičevič, Mikunda in Ačko 5, Crepinščič 3 in pol ter Malešič 3 točke. Guzelj in dr. Nemec sta si pridobila naslov mojskega kandidata in bosta poleg Končiča lahko letos sodelovala na finalnem prvenstvu Slovenije.

Trifunovič drugi, Rabar tretin v Rio de Janeiro

Na mednarodnem šahovskem turnirju v Rio de Janeiro je zmagal Argentinec Rosetto, ki je dobil 13 točk. Jugoslovanski mojster Trifunovič si del z Elisaskesom drugo in tretje mesto z 12 in pol točk. Rabar pa z Bolbočanom četrti in peto mesto z 11 in pol točk. Engels je šest in ima 11 točk, Mendes sedmi z 9 in pol točkami itd.

Jugoslovanska mojstra sta v zadnjem kolu remizirala — Trifunovič z Engelso, Rabar pa z Elisaskesom. Rosetto je premagal Cruza, Bolbočan pa Adelmanna.

Partizanski tek izpod Sv. Gore

Na državni praznik je bilo več zanimivih kulturnih in športnih prireditev tudi v Zasavju. Zveze borcev in ostale množične organizacije so slavile partizanske spomine zgodovinskih krajev na Savi je vodil komandir predvojskega centra Bertl Kaplja s svojimi vodniki in ob sodelovanju Zveze borcev ter ostalih množičnih organizacij na Savi. Zmagovite mladince je ob prihodu na cilj pozdravila litjska godba na pihalu.

Atletski miting Odreda

Tudi v Ljubljani se prebujajo atletski in v kratkem se bo vršilo tekmovalje za tekmovalje. V soboto 10. maja bo imel Odred svoj interni miting. To bo prvi predjed pripravilosti članov enega najmočnejših atletskih kolektivov v državi. Atleti Odreda, ki so se marljivo pripravljali za letošnjo sezono, se bodo pomerili v tekih, skokih in metih. Tekmovalje bo ob 17 uri na Stadionu ob Titovi cesti. Vodstvo kluba vabi k udeležbi vse neorganizirane, ki imajo veselje za šport. Prijave se sprejemajo na kraju samem.

Dr. Petar Trifunovič

PRIPOMBE K OBNAVLJANJU MESTA LJUBLJANE

S pomladjo se je prebudila tudi vna za olepšanje mest. Vseposod se v idealnih naporih trudijo občinske uprave in posebna za ta namen oživljena olepševalna društva, da popravijo zamujeno in zacelijo rane, ki jih je brez izjeme vsem našim starodavnim mestom zadala vojna. Vseposod, v Mariboru, Kranju, Novem mestu, Celju in drugod so na delu zasnovali in pridne roke, vsem za čelu pa stoji naša Ljubljana. Nezahterisanost in dosedanja ravnodušnost sta se umaknili skupnim naporom oblasti in meščanov, ki se lotujejo široko zasnovanega dela složno in v polni zavesti, da je to na ta način mogoče izvršiti obnovitveni program naših mest.

Kljub zelo pozitivnim ukrepom na najraznovrstnejših področjih obnove in olepšave pa grozi tu pa tam nevarnost, da bodo s preveč kampanjskim načinom dela in s premajhno poglobitvijo v strokovna področja povzročene nepravilnosti ter da bo na ta način opravljen uspeh in ne bodo sredstva najbolje uporabljena.

Odveč je poudarjati, da so vsa naša mesta dragoceni urbanistični spomeniki, ki hranijo v svojem osrčju nemilnljive lepote stavbarske umetnosti, kiparstva in umetne obrti. Harmonično izgrajeno in urejvano mesto nevarno razodeva visoko kulturno raven naroda, ki je umel v stoletjih oblikovati svoja bivališča in torišča dela z vključitvijo v celoto ter je znal pri tem podrejati svoje zasebne koristi in načrte skupnim interesom. Vsaktero naše mesto pa ima tudi svoje značilne posebnosti, ki se ubrano odražajo vse od geografsko naselbinskih osnov do neznatne oblikovne podrobnosti. Tu pa tam je to ubranost narušila samolastna anarhija zadnjih petdeset let, ne da bi k sreči bistveno spremenila dragocenijsi značilnosti in lepoto naših mest.

Vsega, na kar bi rad opozoril, je toliko, da je nemogoče uvrstiti v ta kratki sestavek, zato pa želim opozoriti na nekatere bistvene ugotovitve, ki se zde trenutno najvažnejše in zamorejo poglobiti sedanja z velikim zaletom začeta dela. Predvsem naj

omenim preurejanje pročelij, ki se odevajo v slepele belo pregrinjalo, ne da bi bile pri tem upoštewane arhitekturne zakonitosti posameznih zgradb. Prav je, da se izmenja potemetni mrki odpadajoči omet, vendar ni pot, na katero smo stoli, dobra. Zakaj ne? Zato, ker uvaja pretirano uniformnost in poleg tega zanika tektoniko in strukturo zgradbe, kjer je najbolj življiva. V vsakteri stavbi, ki je zasnovana na klasičnih principih kompozicije, pa naj je to renesančna, baročna, empirska, klasicistična ali psevdoklasicistična stavba, se odraža njeno življenje v kontrastno podanih nosilnih in nošenih členih. Antika in renesansa sta to, globoko v konstrukciji temelječe načelo, močato izrazili v kamnitem gradivu; barok in njemu sledeti slogi so presli k pretežno opečni gradnji, a so v arhitekturni členitvi, ki je bila podana v ometu, ohranili spomin na prejšnje tektoniko. Z različno tonacijo so to le rahlo plastično poudarjeno strukturo še bolj podrepili. V enem primeru so v svetlejšem tonu podali plastično izstopajočo arhitekturno (pilastri ali stebri, okenski okvirji, zidni in napuščni venci), vmesne stene pa so tonirali za nianso temnejše; v drugem primeru pa so podali kontrast obratno, da so namreč arhitekturno temnejše tonirali, v vmesne stene svetlejši, čestokrat tudi v kontrastni barvi. Ni nobenega dvoma, da je sedanje obeljenje v opreki z najnovnejšimi arhitekturnimi načeli in v primerih umetnostno pomembnih zgradb ali zaščitnega mestnega področja tudi z osnovnimi načeli spomeniškega varstva, ki so v vsem kulturnem svetu priznana in upoštevana. Pogrešana vna beljenja je tudi v Ljubljani posegla že v najdragocenejši mestni del v neposredno bližino vodnjaka rek in sicer na dragoceno, v osnovi gotško arhitekturno z ogelnim pomolom na kamnitih, danes žal, polbeljenih konzolah.

Ni dolgo tega, kar je dr. Dobida opozoril na odstranitev neokusnih izloženih portalov v osrčju stare Ljubljane, ki so v svoji kramarski vnemi prekrili do kraja vsi pritično arhitekturno. Ali ne bi bil ta poseg v re-

den izraz našega razdobja, ko je celo to, kar se nam je vsaki zdelo neizvedljivo, postalo možno in naravnost nujno v spremenjenih družbeno-gosp. larskih razmerah? Pa asanacija tarih jeder naših mest? Kako lahko bi se združile v enotnih prijemih gradbeno tehnična, higienska in lepota asanacija. Tudi to, kar ni izvedljivo nikjer na evropskem zahodu, je možno pri nas. Kdor se dvomi o tem, da je dosledno obeljenje stavb pogrešno, si naj pogleda z ljubljanske tržnice Plečnikovo trafiko ob tromostju in Urbancevo hišo, ki se v novi obleki ne moreta spoznameti s toplim tonom sosedne baročne cerkve in z zamolklim bronom pesnikovega spomenika!

Se nekaj bi rad omenil. To je sicer hvaljevredna iluminacija. Robbovega vodnjaka, vendar taka, kakor je izvedena, ni sprejemljiva. Namestitve reflektorjev tik pod plastikami na sami kamniti toni je sama po sebi nedopustna posega v ta resnično lep spomenik, a jarkl svetlobni prameni, usmerjeni od spodaj navzgor pretvarjajo alegorične postavbe naših rek v spake, pri čemer jim grobe in na nepravih mestih ležeče sence odzvenjajo vso lepoto linij in oblik. Vodnjak bi moral biti obzorno razsvetljen z razpršilno svetlobo z vrha sosednjih hiš in bi smel kvečjemu izstopirati sončno luč, za katero je bil delan.

Toliko za enkrat. Poleg vsega še neustreznega pa se opaža vendarle vseposod veliko dobrega in prizadevanja in to v tolikšni meri kakor nikoli poprej, pa naj gre za ureditev nasadov ali za težnje po čisti za kulturneje reklamo in dobro ureditev izlozbo. Z novimi kioski čitimo utrip nove arhitekture in je tako prav. Enako hvaljevredna je tudi pozornost mestne občine in Zavoda za spomeniško varstvo, da sta rešila baročne kamnitne portale iz odstranjenih hiš na Ajdovščini in sta omogočila, da je eden od njih dobil novo funkcijo v lepi kompoziciji na prehodu v Cojzov gradben, ki se pravkar ostvarja po načrtu profesorja Plečnika.

Čeprav je zavarovanje proti toči v naši državi še mlado, je vendar zajelo že skoraj vse socialistični sektor kmetijstva — skoraj vsa državna posestva in skoraj vse kmetijske zadruge. V privatnem sektorju pa je največje interesovno središče vinarstva. Kmetijsko in vinogradniško zavarovanje je mlado zavarovanje kljub ogromnim skodam dobro prestalo in nudi danes zanesljivo jamstvo proti škodi, pred katero ni varno nobeno polje in noben vinograd.

izdajatelj lista: Slovenska Konfederacija Osvobodilne fronte Slovenije — Direktor: Ruđič Janžaba — odgovorni urednik: Sergej Vošnjak — Tisk: Tiskarna Slovenskega poročevalca — Uredništvo: Ljubljana Tomšičeva ul. 6. telefon 55-22 do 55-26 — Uprava: Ljubljana, Copova ulica 50/III, telefon 45-75 in 46-21 — Oglasi oddelki: Ljubljana, Kardeljeva ulica 8. telefon 35-36 za ljubljanske naročnike 24-63; zunanje 38-31 — Poštni predal 28 — Tekoča računa NB 601-80321-0 — Mesečna naroč.

OSLOVENIL VLADIMIR LEVŠTIB

Predstavlja sta se drug drugemu, in pokazalo se je, da je bil ta lovec ferrarski prestolonaslednik don Alfonso, soprog, ki so jo bili z njim pravkar in absentia poročili. Zakonca, ki se nista bila prej še nikoli videla, sta presenečena pogledala drug drugega, nato pa sta se hitro zbrala, da bi pred spremetvom ne kazala slabosti.

Lukrecijo so bili iz političnih razlogov vsilili ferrarskemu prestolonasledniku. Deset minut vljudnega površnega razgovora je zastavovalo, pa je bil od Lukrecije očaran kakor se sieherni mož.

Lukrecijin vhod v Ferraro je bil eden najsijajnejših prizorov tistega časa. Sprejdat je jahalno petinsemdeset strelcev na konjih, oblečenih v barvi rodbine Este: v belo in rdečo. Za temi je šlo sto trobentačev in piskalcev. Za njimi je jezdit čisto sam ženin, don Alfonso, v obleki iz rdečega žameta; na glavi je imel črn žametast baret z zlato zaponko, na nogah črne žametaste golenice in črne skornje. Sledili so ferrarski plemiči na bogato obzdanih konjih, pažeti, španski grandi, škofje in odposlanci

iz Rima. Za temi so kolovratili trije Lukrecijin dvorni burkaci na čelu spreveda tridesetih pritlikavcev, ki so se vsi nenehoma prekopicavali in brili še druge burke. Nato je prišlo deset izbrano lepih pažetov, oblečenih v mavrične barve. In potem Lukrecija, nevesta, na svojem najljubšem belcu. Imela je gladko, črno žametasto obleko, obšito z zlatimi trakovi, povrh obleke pa plašč iz zlatega brokata. Njeni bujni plavi lasje so bili zavrti v kopenasto mrežo iz tenkega zlata, tako da ni bilo mōč razločiti lasnih nitk od zlatih nit. Sonce ji je plamenelo nad čelom. Jezdila je pod škrlatnim nebom, ki so ga nosili redni profesorji in doktorji ferrarske univerze, ker ni bilo dosti slug.

Francoški poslanik je jahal za njo, vstric vojvoda Ercoła d'Este. Spet so sledili prinči, plemiči in pažeti in nato v štirinajstih slavnostnih kočijah častne dame in dvorjanke ferrarskega dvora.

Sest in osemdeset mezgov, med njimi dva bela, je peljalo nevestino opravo. Ferrarske ženske, ki so prodajale zijala, so z glasnimi vzkliki občudovale dragocena oblačila, preproge in lepotečiči. Ali nekateri kmet in meščan je stal ob poti, misleč si: To so davki in davščine, ki nam jih je izžela sveta Cerkev — za Borgijce. — Tu — tam — na hrbtih mezgov romajo svojo pot: moji in tvoji novički svytega Petra. Iz novičev raste goldinarji, iz goldinarjev zlatniki, in mnogo zlatnikov da onole rokavasto haljo iz zelenega žameta ali onole ogrje iz rubinov in biserov, ki je belemu mezgu petkrat ovito okrog vratu.

Zraven belih mezgov je stopal tudi rdeč bik, grbovna žival Borgijcev. Množica ga je zbadala in dražila, ker se samih Borgijcev ni upala lotiti. Toda bik je ponosno in nedostopno korakal mimo nje, s pobešeno glavo, da bi ne moral videti in duhati ljudi, ki so se mu studili.

Na Stolnem trgu, kjer so jo pozdravili vrhovodci, ki so plesali med dvema cerkvenima stolpoma, je Lukrecija stopila s konja. Rektor vseučilišča, profesor Nicolò Leoniceo, ordinarij za matematiko, star, kratkoviden gospod, ji je držal stremen. Piskalci, trobentači, bobnarji in trombarji so zahrumeli, kakor bi se kosali z zvonovi cerkva.

Lukrecija, ki ji je bil vsak hrup zopr, je malce zategnila usta, nato pa dala, da ji je zaigral okrog ustnic smehljaj, ki je vsakega očaral.

V sprejemni dvorani sta sedla Lukrecija in Alfonso na prestol, ovcenat z rožami. Po stari šegi je smela nevesta izreči željo, ki so ji takoj ustregli. Lukrecija je prosila, naj vrnejo vsem jetnikom v mestu Ferraro prostost.

Španski burkaci so jo jeli opevati. Kot prvi govornik jo je pozdravil poet Aristoto:

O Rim! Ubogi Rim, strogoglavljen v noč,
ko sonce borgijsko te zapustilo,
da zdaj v Ferraru užiga svojo luč:
Lukrecija, najmlajša zvezd, izbrana,
da bodi pošelj nam srečo topli plamen —
o da, ljudi na nas oznanji vr!

In kakor baklje nas priži, kraljica!
da v tvojo čast nebesko zagorimo
In, že pepel, te vdani še slavimo!
Nenaravno bled se je mladi, sedemindvajsetletni pesnik priklonil in z okorno ponositostjo stopil v ozadje. Lukrecija je poslala za njim nežen pogled iz svojih oči bianchi — svojih svetlomodrih oči.

Ko se je vrnil v samotno čumnato, je še tisti večer zapisal verz: Zenska je nevarna, velik otrok; globlje oči ima in prijemljaj parde.

V ferrarskem dvornem gledališču, v podestatovi dvorani, je bilo prostora za tri tisoč oseb. Bil je večer praznične predstave v slavo prestolonaslednikove poroke. Pred začetkom po de so stopili vsi igralci na kraj odra in se najponizneje predstavili občinstvu. Ravnetelj je oznanil, kaj bodo igrali. Ariosto je bil predložil svojo »Kasirijon, pa so jo bili odbili, čes da je preveč novešna. Vojvoda in občinstvo sta bila za klasično smer.

Predstava se je začela s tem, da je stopil sam Plautus na oder in izrazil svoje posebno veselje, ker bodo igrali eno njegovih komedij. Igrali so »Epikura. Večina občinstva se je dolgočasila in ozivila šele pri baletih, ki so jih vrival med dejanja.

Deset zamorcev je plesalo s svečami v zstih. Divjal je gladiatorski boj. Posebno so ploskali zmuji, ki je bljuval ogenj, in lepi, nagi devici na enorogu. Nazadnje pa je prišla neokretna zgodnjekrščanska legenda igra o kateri Thaidi, ki je vznemirila Lukrecijo v dno srca.